

Law – Regions – Development

Legal implications of local and regional development

International Conference, Pécs

14-15 June, 2013

PROGRAMME ABSTRACTS

The project is co-financed by the European Union through the Hungary-Croatia IPA Cross-border Co-operation Programme

Law – Regions – Development. Legal implications of local and regional development

International Conference, Pécs
14-15 June, 2013

PROGRAMME ABSTRACTS

Participants are invited from

- Faculty of Law and Faculty of Businesses and Economics – University of Pécs
- Faculty of Law – Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
- HAS Research Centre for Economic and Regional Studies
Insitute for Regional Studies Transdanubian Research
Department, Pécs, Hungary
- Ostrecht Institute, Cologne, Germany
- Vienna University of Economics and Business
- College ‘Eötvös József’, Department of International Studies,
Baja
- Library, Eurojust

Law – Regions – Development
Legal implications of local and regional development
International Conference, Pécs
14-15 June, 2013

The international conference entitled ‘Law – Regions – Development. Legal implications of local and regional development’ is organized by the Faculty of Law, University of Pécs with the J.J. Strossmayer University of Osijek and held in Pécs on the 14-15 June 2013. The Conference is one of the events of the DUNICOP project (**D**eepening **U**NIversity **C**ooperation **O**sijek – **P**écs project; HUHR/1101/2.2.1/005). DUNICOP is a one-year long common research and curriculum development project between the Universities in Osijek and Pécs in the field of law. The project is co-financed and supported by the European Union through the Hungary-Croatia IPA Cross-border Co-operation Program and by the two participating law faculties. The DUNICOP project is operated in various interrelated areas and through various activities and is regarded as a succesfull continuation of previuos EUNICOP and SUNICOP projects. Among the activities one can find joint regional research, focusing on the field of regional development and environmental protection, enhancing cooperative teaching activity and curriculum development, exchanging good practices in tendering and project management as well as quality assurance, and promotion of joint results.

Organizing the conference ‘Law – Regions – Development. Legal implications of local and regional development’, where the knowledge gained during the joint research activities can be shared, is yet another result of activities envisaged by the DUNICOP project. To attract the widest possible audience who can benefit from the research results, the conference papers are collected and published in three books in Croatian, Hungarian and English. The Faculty of Law, University of Pécs is much privileged to host the conference and hopes that the cooperation will be continued.

Tímea Drinóczi and Mirela Župan

Programme

Law – Regions – Development
Legal implications of local and regional development
14-15 June 2013
Pécs, Aula and Room Holub
14 June 2013, Aula

9.30-10.00: Registration, coffee

10.00-10.30: Welcome speeches: Dr. Gyula Berke, dean, Pécs, Prof.Dr. Igor Bojanić, dean, Osijek, Dr. Tímea Drinóczi, organizer

10.30-12.00: Key note speakers' session: Pluralistic approach to development: regions and environment – what is their importance? – moderator: Tímea Drinóczi

10.30-10.50: Pálné Kovács Ilona: Connections between regional development and model of governance (HAS Research Centre for Economic and Regional Studies Insitute for Regional Studies Transdanubian Research Department)

10.50-11.10: Tomasz Milej and Samir Felich: European Cohesion Policy: objectives, instruments and reality (Ostrecht Institute, Cologne, Germany)

11.10-11.30: Zoltán Gál: The role of universities in regional development & governance (Towards the model of regionally engaged service-universities) (HAS Research Centre for Economic and Regional Studies, Insitute for Regional Studies Transdanubian Research Department)

11.30-11.50: Nihada Mujić and Martina Mikrut: Ecotourism Market Segmentation as a Basis for Ecotourism Strategy Development

11.50-12.00: Discussion

12.00-13.00: Lunch

**13.00-14.15: Regional governance: regional development –
moderator: Pálné Kovács Ilona**

13.00-13.15: Dunja Duić, Ágoston Mohay, Tunjica Petrašević:
Representation and possibilities of regions in the European Union

13.15-13.30: Ivana Barković-Bojanić, Tibor Kiss, Katarina
Marošević: Regional development in the Republic of Croatia and
Hungary: current situation and future perspectives

13.30-13.45: Jelena Dujmović, Ana Đanić, Eszter Rózsás: Possibilities
to use EU structural funds for regional development in Croatia and
Hungary

13.45-14.00: Attila Pánovics, Rajko Odoša: The conditions of
active and effective NGO participation in regional development policy

14.00-14.15: Discussion

14.15-14.30: Coffee

**14.30-15.30: Regional governance: local governments –
moderator: Tomasz Milej**

14.30-14.45: Anita Blagojević, Tímea Drinóczi, Miklós Kocsis:
Transparency at local and regional level in Croatia and Hungary

14.45-15.00: Boris Bakota, Adrián Fábrián, Boris Ljubanović:
'Borderless' Municipal Cooperation in Croatia and Hungary

15.00-15.15: Zsombor Ercsey, Emina Jerković, Renata Perić, Csaba
Szilovics: The finances of local and regional self-government units

15.15-15.30: Discussion

15.30-15.45: Coffee

**15.45-16.45: Regional governance: historical approach –
moderator: Antal Visegrády**

15.45-16.00: Zsuzsanna Peres, Miro Gardaš, Jelena Rožkar: Manors in
Baranja County in the 18th and 19th century

16.00-16.15: Višnja Lachner, Zsuzsanna Peres, Josip Vrbošić: The
genesis and evolution of local governments during the time of the
dualism

16.15-16.30: Marko Petrak, Nikol Žiha, János Jusztinger: Global sources of local laws – example of “just price” (iustum pretium)

16.30-16.45: Discussion

18.45: Departure to Villány

14 June 2013

Room Holub

9.30-10.00: Arrival and welcome coffee

10.00-11.30: Environmental protection: legal protections – moderator: Mario Vinković

10.00-10.15: Ivana Tucak, Visegrády Antal: The role of lower and higher courts in the interpretation of Croatian and Hungarian law

10.15-10.30: Mirela Župan – Kolos Kovács – László Kecskés: The polluter pays (?) – Compensation for cross-border environmental damages

10.30-10.45: Gergely Czoboly, Paula Poretti: The procedural aspects of environmental protection in Croatian and Hungarian legal system

10.45-11.00: László Kőhalmi, Barbara Herceg, Igor Vuletić: Criminal law protection of the environment in Hungary and Croatia in the context of harmonization with the regulation of European Union

11.00-11.15: Igor Bojanić: Criminal law protection of the environment in Croatia and its harmonization with European standards

11.15-11.30: Discussion

11.30-12.30: Lunch

12.30-15.45: Specific fields of regional development and environmental protection – moderator: Mirela Župan

12.30-12.45: Erika Kovács, Mario Vinković, Zoltán Bankó: Posting of workers in Croatia and Hungary

12.45-13.00: Edit Kajtár, Helga Špadina: Discontent of the peregrines: migrants and the right to strike

13.15-13.30: Mária Márton, Dubravka Klasiček, Nataša Lucić: Civil law frameworks for the liability of companies for environmental damages and their influence on regional development

13.30-13.45: Dubravka Akšamović, Király Lilla: Cross border cooperation of undertakings and its implications on regional development

13.45-14.00: András Kecskés, Zvonimir Jelinić: Concepts and Theories on Executive Remuneration with Special Emphasis on the Recent Initiatives and Developments in the US and EU

14.00-14.15: Discussion

14.15-14.30: Coffee

14.30-14.45: Adrienne Komanovics, Nives Mazur Kumrić: European Regional Perspective on Environment and Human Rights

14.45-15.00: Ljiljana Siber, Eszter Karoliny: Information and education in environmental issues: How effective are they regionally?

15.00-15.15: Biljana Činčurak Erceg, Melinda Szappanyos, Péter Tilk: Cooperation between Croatia and Hungary in the field of environmental protection with special reference to certain core obligations regarding the protection of boundary rivers

15.15-15.30: Zsuzsanna Horváth, Jelena Legčević: Some measures of greening the economy in the EU and their reflections in regional development

15.30-15.45: Discussion

15.45-16.00: Coffee

16.00-16.15: Conclusion of the conference

16.15-16.30: Speeches of representatives of the faculties

Abstracts

14 June 2013

Key note speakers' session: Pluralistic approach on development: regions and environment – what are they importance?

Regional development and governance

Ilona Pálné Kovács, professor at University of Pécs, scientific advisor of Research Centre for Economic and Regional Studies, HAS

The paper tries to connect regional development policy and the model of governance assuming that there is mutual impact between them. Institutions, actors which are shaping and implementing the policy objectives matter and it is necessary to analyze the nature of these interdependencies. The new cohesion policy of the EU focuses on local needs and resources therefore this place-based policy requires place-based governance. This has not been the case so far, especially in new member states where centralized governance was predominant in spite of reform attempts of regionalism. The history of regional reforms in Central-and Eastern Europe provides evidence for path-dependency in shaping governance models and also for the mismatching of EU cohesion policy objectives and centralized management of Structural Funds. The question is whether CEE countries are able to face this 'place-based' governance and policy challenge in the future?

Keywords: governance, regional development, regionalism, CEE

European Cohesion Policy: objectives, instruments and reality

Dr. Tomasz Milej, L.L.M., assistant professor, Institute for Eastern European Law, Faculty of Law, University of Cologne, t.milej@uni-koeln.de

Samir Felich, research associate, Institute for Eastern European Law, Faculty of Law, University of Cologne, samir.felich@uni-koeln.de

The EU's spending for purposes of territorial cohesion is the second largest expenditure item in the EU budget after the agricultural policy. The cohesion policy is implemented chiefly through the European

Funds, the establishment of which dates back to the sixties. For the new EU member states, the access to these funds was at least not less important incentive to join the European Union than the access to the common market. The cohesion policy is also quoted as an aspect of the EU economic constitution (*Wirtschaftsverfassung*) conferring upon it interventionist traits. Nonetheless, one can hardly argue that the objectives of the cohesion policy are clearly defined on the level of primary law. The mere term ‘territorial cohesion’ leaves open the possibility for various interpretations and allows the pursuit of different policy objectives. The present paper contains an analysis of the legal foundations of the cohesion policy. It also elaborates on its constraints arising above all out of the fact that economic policy remains the domain of the member states. Accordingly, the EU funds are only designed to provide supplementary assistance. The paper is further intended to give some insight into the real impact of cohesion policy. In this context, it delves into the controversies surrounding the still forthcoming enactment of the Multiannual Financial Framework which will run from 2014 to 2020.

Keywords: cohesion, convergence, European Funds, EU economic constitution

The role of universities in regional development & governance (Towards the model of regionally engaged service-universities)

Dr. Zoltán Gál, PhD, dr. habil, Centre for Economic & Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences, University of Kaposvár

The focus of this paper is on the role of mid-range universities in the development of peripheral regions in the context of university engagement literature. After summarizing the literature on the contribution of universities to regional development, the paper looks through the most important theoretical considerations including the developmental role (the third mission) of universities and the positions of HEIs in the territorial governance. It presents the main issues in which the mid-range universities in peripheral regions are different from the top universities located mainly in metropolitan areas. Using

case studies from Central and Eastern Europe (some of them based on our previous IPA project), the paper concludes that not only the position of universities in the collaboration with the business sector but their role in the innovation system is also quite different. There is a need for much more comprehensive and complex economic policies initiating the support of the university sector and starting the development of high-tech industries, small-scale enterprises and constructing regional advantage with a stronger community involvement of universities.

Keywords: mid-range universities, CEE, service-universities, developmental role, regional development & engagement

Ecotourism Market Segmentation as a Basis for Ecotourism Strategy Development

[Nihada Mujić, PhD](#), full professor, Vice Dean for Studies, Head of the Department for methodological-information science, Osijek [nmujic@pravos.hr](mailto:nmujić@pravos.hr)

[Martina Mikrut, PhD](#), senior assistant, Department for methodological-information science, Osijek, mmikrut@pravos.hr

Ecotourism has proven itself to be an important tool for region development, but it only works when it yields economic benefits to local people, supports conservation and reduces the human impact of travel. It requires the active and educated participation of all stakeholders: local communities, tourists and the travel industry, everyone from the visitor to the tour operator and the airline, the hotelier and the local labor force, agriculturists and individual conservationists, governmental and non-governmental organizations. Still, ecotourism has frequently been mislabeled and implemented in ways that do not meet necessary standard. In order to become a successful sustainable region development tool, ecotourism requires deep understanding of the situation and ecotourism perception as a starting point of building regional strategies and developing actions relevant to the development of the region. This paper investigates understanding and perception of ecotourism in Croatia focused on the tourist and the local community as basic stakeholders, with a goal to

provide market segmentation as the strategic tool to account for heterogeneity among tourists by grouping them into market segments which include members similar to each other and dissimilar to members of other segments based on vacation preferences, identifying ecotourism potential among Croatian tourist. In order to measure the development of the ecotourism segment, analysis will be carried out using the data of six research waves through 3 years, 2 waves per year from 2010, on a total sample of 12.000 respondents. This study will provide needed information for making specific recommendations concerning means of enhancing economic benefits, the tourist promotion program and offer some guidelines for an education and training program which could be used for environmental and sociocultural impact assessments, government incentives for private sector investment in tourist facilities, organizational structures, and legislation.

Keywords: ecotourism, market segmentation, research, strategy

Regional governance: regional development

Representation and possibilities of regions in the European Union

Dunja Duić, LLM, assistant, Department of Constitutional Law and Political Sciences, Osijek, dduic@pravos.hr

Dr. Ágoston Mohay, PhD, senior lecturer, Department of International and European Law, Pécs, mohay.agoston@ajk.pte.hu

Tunjica Petrašević, PhD, assistant professor, Chair of Constitutional Law and Political Sciences, Osijek, tpetrase@pravos.hr

This paper aims to look at the possibilities that regions have in the framework of the European Union. Regions are represented in the Union in an institutionalised way in the Committee of the Regions. Although its powers are relatively limited, the Committee of the Regions can provide input in the EU legislative process and present its views in various non-legislative opinions in order to influence European decision-making. We will assess the importance of the right of the Committee of the Regions to initiate an action for annulment and its role in safeguarding subsidiarity since the entry into force of

the Lisbon Treaty. The second part of the paper will deal with the direct representation and other possibilities of regions in the EU framework. The entering into force of the Lisbon Treaty improved the standing of regions and cities in the EU's political system. One of the important changes is that the local and regional right of self government is now, for the first time ever, enshrined in an EU Treaty. Direct representation of Osječko-baranjska County, in Brussels, was founded in 2007, by the City of Osijek and Osječko-baranjska County. The main objectives of the office in Brussels are to assure strong representation of the regional interests, to provide information about the on-going processes in Brussels and to establish horizontal connections with other regions and European institutions. Since the office of Osječko-Branjska County was founded prior to the Lisbon changes, this paper will try to answer the question whether the Lisbon changes improved the process of direct representation.

Keywords: Regions; Committee of the Regions; direct representation; subsidiarity; European Union; Lisbon Treaty

Regional development in the Republic of Croatia and Hungary: current situation and future perspectives

Ivana Barković Bojanić, PhD, full professor, Department of Economic sciences, Osijek, barkovic@pravos.hr

Dr. Tibor Kiss, PhD, associate professor, Faculty of Business and Economics, University of Pécs, kisst@ktk.pte.hu

Katarina Marošević, univ.spec.oec., Department of Economic sciences, Osijek, katarina.marosevic@pravos.hr

Regional development has become one of the most challenging issues in the era of globalization, shifting increasingly greater responsibility for economic growth and development from the nation-state to the region. Uneven regional development – in terms of GDP per capita, production growth, employment, etc. – represents in the long-run one of the greatest obstacles to the sustainable development of national economy. Bearing all economic and social consequences of regional disparities in mind, the balanced regional development has become one of the most important guidelines of the European Union, which

spends one-third of its budget through its cohesion policy in order to reduce existing regional disparities. The Central and Eastern European Countries (CEECs), such as the Republic of Croatia, Hungary, Poland, Slovakia or Czech Republic, are all witnessing the rise of regional inequalities within their borders. Thus, national governments have been increasingly aware of the role of regional development and the necessity to define coherent regional development policies. This paper focuses on the Republic of Croatia and Hungary. In most respects Croatia and Hungary bear a close resemblance to one another especially in terms of regional disparities/inequalities. Both countries have already strongly acknowledged the value of regional development and the importance of reducing the regional disparities. Consequently, they have been developing institutional and organizational framework to promote even regional development. However, in both countries government policies and programs still have a lot of room for improvement. The purpose of this paper is to analyze the regional development and policies in the Republic of Croatia and Hungary in the context of the EU effort to promote economic and social cohesion with the ultimate goal of reducing regional disparities across 271 various regions. The statistical analysis of regional inequalities in both countries will be supported by the descriptive statistics of the causes of uneven regional development considering various elements of regional disparities such as economic, social, spatial, and the like. Furthermore, the regional policy instruments focusing on issues such as regional competitiveness, role of regional and local actors in managing development, etc. will be discussed. The paper will conclude with selected suggestions/guidelines for improvement of the current policy approach.

Keywords: regional development, regional disparities, regional policy, regional competitiveness, Croatia, Hungary

Possibilities to use EU structural funds for regional development in Croatia and Hungary

Jelena Dujmović, mag.iur., assistant, Department of Administrative Science, Osijek, jdujmovi@pravos.hr

Ana Đanić, mag.iur., assistant, Department of Administrative Science, Osijek, adjanic@pravos.hr

Dr. Eszter Rózsás, PhD, assistant professor, Department of Administrative Law, Pécs, rozsas.eszter@ajk.pte.hu

Croatian accession to the European Union opens up numerous possibilities for using structural funds designated for project activities that contribute to balanced development. At the same time these project activities promote the overall competitiveness of the European economy in accordance with the public procurement rules as well as the principles of transparency and efficiency. This paper analyzes the preparation necessary for managing EU structural funds and emphasizes the importance of establishing an effective system to supervise its usage. It also highlights the importance of learning from Hungarian experiences in order to improve the approach to project management based on strategic planning. The European Union ensures its regional development and political objectives by using grants provided by structural and cohesion funds. Hungary therefore has the possibility to use the amount of 8000 billion HUF in order to enhance its regional development. This sum of money has been put at its disposal by the Hungarian state budget and EU funds for the time span of 2007-2013 as a part of the 'New Széchenyi Plan'. The allocation of such a huge amount of funds requires thorough preparation and planning based on extensive social partnerships; in Hungary, the National Development Agency (NDA) is responsible for the related functions. On the one hand, this paper examines the tasks of the National Development Agency relating to the implementation of the New Széchenyi Plan, the coordination of the operative programs planning, monitoring of implementation, calls for tenders and the selection of business cooperatives. On the other hand, it also elaborates upon the Széchenyi Program Office which is responsible

for the completion of tasks connected to the implementation of the New Széchenyi Plan (including the popularization of the operative programs, funds and the facilitation of funds spending).

Keywords: structural funds, regional development, sustainable economic and social development, regional competitiveness, National Development Agency, Széchenyi Programme Offices

The conditions of active and effective NGO participation in regional development policy

Dr. Attila Pánovics, PhD, senior lecturer, Department of International and European Law, Pécs, panovics.attila@ajk.pte.hu

Rajko Odoša, PhD, assistant professor, Department of Economic Sciences, Osijek, rodošasa@pravos.hr

Partnership has for a long time been one of the key principles of EU cohesion policy. The active involvement of all stakeholders throughout the whole program cycle (preparation, implementation, monitoring and evaluation) is crucial for the successful implementation of European Union Common Strategic Framework (CSF) funds, and it is necessary for securing a higher impact of the use of public money. The acknowledgement of partnership is common across all Member States, but there are wide differences on the application of the partnership principle. The central aim of this paper is to explore the role of non-governmental organizations (NGOs) representing civil society. The analysis begins with a brief introduction to the concept of the partnership principle in cohesion policy. This will be followed by an overview of the definition of the term ‘NGO’ in Hungarian and Croatian law. NGOs often lack the resources in terms of personnel and infrastructure to participate actively in strategic planning, programming and decision-making processes. The paper looks at the obstacles to achieving active involvement of NGOs, and analyses new elements of EU cohesion policy in the next programming period (2014-2020) that have the potential to encourage the development of partnerships. NGOs can also serve as potential project applicants for EU funding, and therefore they are able to improve the absorption capacity of CSF funds in the

Member States. The paper claims to provide concrete support for capacity building of NGOs, and introduces an existing good practice in the frame of the South-Transdanubian Operational Program between 2011 and 2013.

Keywords: the concept of partnership, the EU cohesion policy, CSF EU Funds, NGOs, the absorption capacity of the EU member states

Regional governance: local governments

Transparency at local and regional level in Croatia and Hungary

Anita Blagojević, PhD, assistant professor, Department of Constitutional and Political Sciences, Osijek, ablagoje@pravos.hr

Dr. Tímea Drinóczi, PhD, dr. habil., associate professor, Constitutional Law Department, Pécs, drinoczi.timea@ajk.pte.hu

Dr. Miklós Kocsis, PhD, senior lecturer, Department of Constitutional Law, Pécs, kocsis.miklos@ajk.pte.hu

The importance of the principle of transparency is unquestionable. To justify this position it is maybe enough to say that a democratic process without transparency is unthinkable. As one of five essential pillars of the (European) good governance – together with participation, accountability, effectiveness and coherence, defined in the 2001 White Paper on European Governance – transparency can be considered as one of the fundamental principles of democracy and rule of law. The principle of transparency and other principles of good governance apply to all levels of government: global, European, national, regional and local and, therefore, require efforts by all European Institutions, present and future Member States, regional and local authorities, and civil society. Although the meaning of transparency depends on many factors, for the purposes of this paper we shall limit ourselves on transparency as a constituent element of local democracy. Keeping in mind that, as a powerful force, transparency can help improve governance, strengthen local and regional development, and fight corruption (and *vice versa*), in the first part of the paper we focus on the concept of good governance (point 1.1) and the principle of transparency (point 1.2), and stress the

notion and importance of transparency at local and regional level (point 1.3). We continue with the analysis of the different aspects of the transparency principle at local and regional level in Croatia (point 2.1) and Hungary (point 2.2), including, *inter alia*, the right of access to information, the transparency of the decision-making processes, and public participation. In conclusion (point 3), we present the observed differences and similarities in the Croatian and Hungarian regulations and practices.

Keywords: transparency, good governance, right of access to information, transparency of the decision-making process, public participation

‘Borderless’ Municipal Cooperation in Croatia and in Hungary

Boris Bakota, PhD, associate professor, Administrative Sciences Department, Osijek, [bbakota@pravos@hr](mailto:bbakota@pravos.hr)

Dr. Adrián Fábíán, PhD, dr. habil., associate professor, Administrative Law Department, Pécs, fabian.adrian@ajk.pte.hu

Boris Ljubanović, PhD, associate professor, Administrative Sciences Department, Osijek, [ljboris@pravos@hr](mailto:ljboris@pravos.hr)

Municipal cooperation is traditionally an issue of national law, but in recent decades partnerships among local self-governments, especially in the field of regional development became an important territory of supranational regulation as well. In Hungary the lawmaker, with due attention to EU-law, helps and encourages cooperation among Hungarian local self-governments and local self-governments abroad, for example with the implementation of Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC). In Croatia, the Law on Local and Regional Self-Government regulates the cooperation of Croatian municipalities, cities, and counties with foreign units of local and regional self-government. Those agreements are only subject to the control of legality by Croatian Ministry of Administration. This law also establishes some foundations for possible cooperation among Croatian units of local and regional self-government and for establishing associations between them.

Keywords: municipal cooperation, local self-governments, regional self-government, regional development, grouping of territorial cooperation, transfrontier (cross-border) cooperation

The finances of local and regional self-government units

Dr. Zsombor Ercsey, PhD, assistant lecturer, Department of Financial Law, Pécs, ercsey.zsombor@ajk.pte.hu

Emina Jerković, mag.iur., assistant, Department of Financial Law and Financial Science, Osijek, ekonjic@pravos.hr

Renata Perić, PhD, full professor, Department of Financial Law and Financial Science, Osijek, rperic@pravos.hr

Dr. Csaba Szilovics, PhD, dr. habil., associate professor, Department of Financial Law, Pécs, szilovics.csaba@ajk.pte.hu

This paper, using the academic results and scientific contribution of the paper drawn up in the EUNICOP project, analyzes the development trends of the financing of local and regional self-government units. Accordingly, the different ways of formation of the various territorial units (e.g. municipal, local, and regional units), furthermore the delegated tasks, duties and powers are scrutinized in light of the related economic and financial matters. In this regard, the modification of the Hungarian system is laid out, taking into account the new regulation applicable for this area. The new Hungarian system is compared with the effective Croatian one, by relying on the models of the member states of the European Union. The measures, which could be used in the Hungarian and/or the Croatian structure from the European practice, are pointed out, and proposals are made on how to transform or amend the current schemes. In addition to these, the possible regional cooperation methods regarding finance and public revenues are examined, focusing on the regional development capacities in relation to the joint cross border activities. Thus, proposals are drawn up in order to encourage the units in question to launch discussions and also projects.

Keywords: regional development, public revenue, local budget, financial management, cross border funding

Regional governance: historical approach

Manors in Baranja County in the 18th and 19th century

Dr. Zsuzsanna Peres, PhD, senior lecturer, Pécs,
peres.zsuzsanna@ajk.pte.hu

Miro Gardaš, PhD, associate professor, Department of Legal History,
Osijek, mgardas@pravos.hr

Jelena Roškar, mag.iur., assistant, Department of Legal History, Osijek,
jroskar@pravos.hr

Fundamental characteristics of late feudal relations in Slavonia and Baranja are the result of events that occurred immediately after the war with the Turks. Although noble estates existed in the middle ages, the perennial Turkish rule resulted in the loss of legal basis for their holding and the new possessors became the prominent nobles from all over the Austrian Empire, who were given those estates as a gift for participating in the war against the Turks. Such forms of estates were established in Baranja in the 18th century, with the first such estates given to Janos and Friedrich Veterani who possessed Darda and the surroundings and the Archduke Eugen of Savoy, to whom King Leopold ceded possession of Bellye. In the north of Baranja county estates were mainly given to foreigners as well as to prominent Hungarian aristocrats. Besides the manorial system the structure of the local administration within the borders of the county and the establishment of the local administrative organs is also a very important subject belonging to the theme of the article. Everyday life of the county and the city of Pécs (turning into a royal free city) should be introduced through the examination of the county assembly's minutes and other important archive documents related to this subject. In the following article, we will also explain the legal regulation of manors in Baranja county and changes in ownership relations that manors had been exposed to during the 18th and 19th century.

Keywords: manor, donations, Bellye and Darda manors, Baranja county, royal free city Pecs.

The genesis and evolution of local governments during the time of the dualism

Višnja Lachner, mag.iur., assistant, Department of Legal History, Osijek, vlachner@pravos.hr

Dr. Zsuzsanna Peres, PhD, senior lecturer, Department of Legal History, Pécs, peres@ajk.pte.hu

Josip Vrbošić, PhD, full professor, Department of Legal History, Osijek, jvrbosic@pravos.hr

The first part of the article deals with the reorganization of Hungarian local administration after the Austro-Hungarian Compromise of 1867. First of all the principles of the modern administration are described such as the observance of legality in the field of administration and the separation of the administration from the judicature that had been regulated in Hungary by Act 4 of 1869. Besides the description of the organization of local administration, the article elaborates upon the county administration, the towns having municipal rights, and the village-system containing the small villages, the big villages and 'small towns having regular councils'. Within the frames of this local administrative system the double tasks of both the self-government and the centralized and modern public administration had to be re-established after the end of the neoabsolutism, regulated by several acts of law during the last third of the 19th and beginning of the 20th century. After the conclusion of the Croatian-Hungarian Settlement, local governments in Croatia and Slavonia continued to function as the highest administrative-territorial units within the county, alongside municipalities and cities. The county, as a basis of political and territorial organization and county administration has during the Compromise undergone three reorganizations in 1870, 1874 and 1886. However, particular attention is drawn to the territorial-administrative structure established by the law of 1886 which established the foundations of a modern administrative structure in these areas. The position and structure of Croatian cities was regulated by law in 1881 which was also the first law of the Croatian Parliament that drew up the structure and legal position of cities in the modern period. This

local government was under the dominating influence of the Austro-Hungarian, particularly through executive authority - Ban, prefect - and marked tendency towards centralization.

Keywords: Austro-Hungarian Compromise, the principles of the modern administration, local administration, county, centralization.

Global sources of local laws – example of ‘just price’ (*iustum pretium*)

Marko Petrak, PhD, full professor, Chair of Roman Law, Zagreb, marko.petrak@pravo.hr

Nikol Žiha, PhD, senior assistant, Chair of Roman Law, Osijek, nikolz@pravos.hr

János Jusztinger, PhD, senior lecturer, Chair of Roman Law, Pécs, jusztinger.janos@ajk.pte.hu

The present paper endeavors to explore the influence of global laws (in particular Roman and Canon law) on the development of Hungarian and Croatian local legal systems via the example of the legal concept of ‘just price’ (*iustum pretium*). In order to analyze the subject more thoroughly, the development of the idea of a just price (*iustum pretium*) in ancient philosophical and religious teachings, in particular in ancient Roman law, will be shown, with special emphasis on the notion of excessive damage (*laesio enormis*). The research will, *inter alia*, try to provide an answer to the question whether the Roman legal system was able to harmonize the principle of equality in exchange with the requirements of a stable commercial traffic with the help of the concept of *laesio enormis*. The doctrines of *iustum pretium* in medieval Roman legal tradition and medieval Canon law will briefly be analyzed thereafter. Based on the conclusions drawn, the central part of the work will focus on the potential influence of the medieval doctrines of a just prince on contemporary Hungarian and Croatian legal sources, in particular *Tripartitum* (1514) and the Statute of Ilok (1525). Therefore, all the relevant aspects of the legal meaning of the term *iustum pretium* and other equivalent or matching expressions (*condignum pretium*, *iusta aestimatio*, *condigna aestimatio*) of those two legal sources will be examined. In the final

part of the research, the influence of the Roman-canonical principle of equality in exchange as a manifestation of commutative justice (*justitia commutativa*) on contemporary Hungarian and Croatian law of obligations will be investigated. The examined principle as a present form the ancient idea of ‘just price’ (*iustum pretium*) will also be analyzed via the particular example of the legal concept of excessive damage (*laesio enormis*). The authors hope that the aforementioned research will provide a contribution to the discussion concerning the influence of global legal systems on ‘local’ legal traditions in the past and the present.

Keywords: *iustum pretium*, Roman law, reception, *Tripartitum*, Statute of Ilok, Civil law

Environmental protection: legal protection – moderator: Mario Vinković

The role of lower and higher courts in the interpretation of Croatian and Hungarian law

Ivana Tucak, PhD, assistant professor, Department of Legal Theory, Osijek, itucak@pravos.hr

Dr. Antal Visegrády, DSc, full professor, Department of Philosophy of Law and State, Pécs visegrady.antal@ajk.pte.hu

Courts do not merely ‘implement’, but also interpret and apply the law, and thereby also necessarily develop it. The Roman legal principle of ‘*praetor ius facere non potest*’ is a living principle even today, at least in a formal sense based on the Act on Legislation. However, in specific cases, when passing judgment, with regard to the choice, interpretation and application of a legal norm (its individual elements), the judge also actually makes ‘case-law’ (‘*praetor ius facit inter partes*’). In both legal systems the decisions of the supreme courts have fundamental importance as they play a dominant role in ensuring the uniformity of judicial practice and also as law-developing process. The supreme courts and the regional courts analyze the practice of lower courts. With regard to our topic, decisions of the constitutional courts play a special role. The activity of the

constitutional courts does not extend to the application of law, this (special) body cannot resolve concrete legal disputes, its primary role is ‘negative law-making’, the ‘weeding out’ of norms that are in conflict with the fundamental law by annulling them (referred to as norm-control), while its secondary role is the authentic interpretation of the constitution. The constitution as interpreted by the constitutional courts is directly binding on the courts and through them it is also indirectly binding on the participants of judicial proceedings.

Keywords: statute, interpretation, legal theory

The polluter pays (?) – Compensation for cross-border environmental damages

Prof. Dr. László Kecskés, professor, Department of Civil Law, Pécs,
kecskes.laszlo@ajk.pte.hu

Dr. Kolos Kovács, assistant lecturer, Department of Civil Law, Pécs,
kovacs.kolos@ajk.pte.hu

Mirela Župan, PhD, assistant professor, Department of Private
International Law, Osijek, mzupan@pravos.hr

Accidents having environmental repercussions cause damage to the environment and/or to individuals. Pollution has no regards for national borders and it can easily extend beyond the country where it originates from. Regulators all around the world have addressed environmental pollution concerns by adopting the polluter pays principle as a core component of their domestic environmental liability regimes. The polluter pays principle demands that the polluter bear the burden of remediating the waste it has generated. Such cross-border environmental damages most likely have harmful impacts on neighboring states whereupon the polluter pays doctrine and the payment of compensation requires transboundary legal techniques. Legal framework for settlement of cross-border civil environmental claims comprises unified law (both substantive and private international law originating from the EU and other international sources) and national legal sources. At the European level, environmental protection has become an important EU policy over the

years and has a considerable impact on the *acquis communautaire*. The EU rules dealing with this matter are, in accordance with the nature of the topic, part of administrative as well as private law. This paper intends to present the legal framework of settling cross-border environmental damage claims. The existence and functioning of legal mechanisms for the settlement of such cases contributes to legal certainty in the Hungary-Croatia border region. Here we emphasize only the two following points of the discussion of the topic. Firstly, should the claim in cross-border civil environmental matters be brought in the jurisdiction under which the pollution occurred or in the jurisdiction where the damage occurred? Secondly, which of the competing substantive rules on liability should be applied to the case? **Keywords:** civil liability, environmental damage, legal framework, private international law, choice of law, jurisdiction.

The procedural aspects of environmental protection in Croatian and Hungarian legal system

Gergely Czoboly, PhD student, Department of Civil Procedure and Legal Sociology, Pécs, czoboly.gergely@ajk.pte.hu

Paula Poretti, mag.iur., teaching assistant, Department of Civil Law, Osijek, pstojcev@pravos.hr

In the last few decades environmental protection has been recognized as an important social, political and legal question on the national as well as on the EU level. The right to adequate legal protection in the field of environmental protection is considered as an individual right, according to some even as a third generation human right. At the same time, environmental protection poses an interest to the state and it is considered a public interest. Recently, environmental protection has been recognized as a collective interest, even as an interest pertaining to all citizens (*actio popularis, quivis ex populo*). The national legislature is faced with a challenge of finding a balance among these interests and at the same time it is required to harmonize the national legislation with the EU legislation. Effective protection of the environment requires the effective realization of environmental law. To overcome the shortcomings of national systems, it is necessary to

deal with the procedural issues of environmental law. In the first part of the paper the authors examine the statutory provisions on environmental protection at national level. The national reports deal with the same procedural issues, in particular with the existing individual and collective actions, and try to identify the shortcomings of these solutions. In the second part of the paper the authors compare the national rules. The aim of this comparative analysis is to find solutions to the identified problems and shortcomings of the national systems. In the third part of the paper the policies and legal norms of the European Union and the jurisprudence of the European Court in this field is reviewed, along with an analysis of the conformity of the national solutions with the objectives of the EU. The authors of the paper, having in mind the similarities of the national legal regulations of Croatian and Hungarian legal system in the field of civil law examine and analyze the existing procedural solutions in the field of environmental protection of both the Croatian and the Hungarian legal system in order to detect open issues, doubts and perspectives which the national legislators encounter while accomplishing these tasks.

Keywords: environmental protection, public interest, individual actions, collective actions, EU law, comparative procedural law

Criminal law protection of the environment in Hungary and Croatia in the context of harmonization with the regulation of European Union

Dr. László Kőhalmi, PhD, senior lecturer, Department of Criminology and Penal Law, Pécs, kohalmi.laszlo@ajk.pte.hu

Barbara Herceg, mag. iur, assistant lecturer, Chair of Criminal Sciences, Osijek, barbara.herceg@pravos.hr

Igor Vuletić, PhD, assistant professor, Chair of Criminal Sciences, Osijek, igor.vuletic@pravos.hr

Strengthening criminal law protection of the environment is a global trend. The European Union has laid down a normative framework for the future development of this area with the aim to harmonize legislative provisions within the member states. The environment and its (criminal law) protection is also one of the primary expressions of

the social character of the state that declares itself to be democratic, as this protection has to be a part of a democratic (and humanistic) national action program. In a market economy – due to its character – an intervention by the state is necessary for the criminal protection of the environment. Environmental criminal measure have to be defined with due regard to the needs and expectations of society. The purpose of this paper is to determine in what way Hungary and Croatia have responded to the challenges of the protection of the environment via criminal law. That is especially interesting if we consider the new Croatian Criminal Code which entered into force on 1st January 2013. The largest problem of the Hungarian environmental crimes is latency. Directive 2008/99/EC from 19th November 2008 of the European Parliament and Council on the protection of the environment through criminal law is important for outlining the Hungarian and Croatian environmental regulation. Authors shall analyze and compare Hungarian and Croatian legislation, evaluate its successfulness and give proposals for further development.

Keywords: Criminal law, environment, European Union, protection, regulation, harmonization

Specific fields of regional development and environmental protection – moderator: Mirela Župan

Posting of workers in Croatia and Hungary

Dr. Erika Kovács, PhD, assistant professor, Institute for Austrian and European Labour and Social Security Law, Vienna University of Economics and Business, dr.erika.kovacs@gmail.com

Dr. Zoltán Bankó, PhD, assistant professor, Department of Labour and Social Security Law, Pécs, banko.zoltan@ajk.pte.hu

Mario Vinković, PhD, associate professor, Department of Labour and Social Security Law, Osijek, mvinkovi@pravos.hr

The initial aim of European integration has been to remove all obstacles to the free movement of workers within the European Union in order to allocate workforce optimally in the single market and thus increase the competitiveness, including the Union's global

competitive position. Next to the free movement of workers a second category of cross-border movement of workers has been developed, which covers persons who are posted (sent) by their employer for a limited period to a Member State other than the state in which they usually work. Posting of workers serves mainly the freedom to provide services, with the serious consequence that only a certain part of the labor law regulations of the host country is applicable to posted workers. Posting of workers generates crucial tensions: first between the workers' social rights and the Union's economic preferences and second between the contradictory economic and socio-political interests of the sending and hosting countries. These contradictory objectives have been decided at the level of the EU in favor of the economic interests, i.e. the competitiveness of the Union. The paper first highlights the general European framework and some recent challenges of posting. The main focus is on the legal situation and the special administrative provisions in cases when posting occurs between Croatia and Hungary. The paper provides answers to the question of which provisions have to be regarded by employers and which law applies to workers if a Croatian employer intends to post a worker to Hungary and vice versa, if a Hungarian worker is posted to Croatia.

Keywords: Posting of workers, EU, Hungary, Croatia, social rights, economic preferences

Criminal law protection of the environment in Croatia and its harmonization with European standards

Igor Bojanić, PhD, full professor, Department of the Criminal Sciences, Osijek, ibojanic@pravos.hr

The protection of the environment is nowadays a very significant part of every modern law system in the world. Each system provides more than one aspect of environmental protection – civil, administrative, etc. The criminal law aspect of the protection of the environment is provided for the most dangerous cases which threaten the survival not only of the environment but the whole community. That is why it is

important to sanction that kind of behavior through criminal law provisions. The European Union strongly promotes environmental protection. By adopting directives, the European Union has set the standards for member states to adhere to. The Republic of Croatia, as a state that will accede to the Union in July 2013, was guided by these standards in adopting the new Criminal Code that entered into force on 1st January 2013. The author will analyze in this paper the criminal law protection of the environment in Croatian legislation today and its compliance with the standards of the European Union.

Keywords: criminal law, environment, Croatia, European standards.

Discontent of the peregrines: migrants and the right to strike

Dr. Edit Kajtár, PhD, senior lecturer, Department of Labour Law and Social Security Law, Pécs, kajtar.edit@ajk.pte.hu.

Helga Špadina, LL.M, assistant, Chair of International Law, Osijek, hspadina@pravos.hr

Migration as well as the right to strike often triggers the attention of researchers. This is hardly surprising, as both of them are distinctive and controversial phenomena of the labor market. The aim of this paper is to take the research one step further and explore the interaction between labor migration and the right to strike. In the last decades the labor markets have transformed. The changes have profound effects not only on migrant workers but also on those who stay in their country of origin. Strikes by or against migrants is one of the most thought-provoking issues of modern labor law, particularly having in mind the currently developing common EU migration policy with the main focus on labor migration and the right-based approach the Union is trying to implement. This paper will focus on international, regional and national legal framework and case-law regarding migrant workers' right to strike, as well as right to strike of national workers against migrant workers, with particular emphasis on the Hungarian and Croatian law and practice, having in mind Hungarian EU membership and participation in the common EU migration policy as well as the upcoming accession of Croatia to the Union and its obligations to adjust its legislation to the *acquis*

communautaire. Paper will analyze references and consequences of legal *pro* and *contra* provisions regarding the right to strike of migrant workers, and identify legal ambiguities which could disadvantage the right to strike of various groups of migrant workers, i.e. migrants with different EU residence status and migrants engaged in particularly vulnerable employment sectors. Migrant workers' right to strike has a central role in the protection of the basic labor rights of migrant workers, which is often jeopardized because of the legal linkage between the right to residence and specific employment relationship.

Keywords: strike, transnational industrial action, migration, solidarity, conflict, vulnerable employment, EU common migration policy.

Civil law frameworks for the liability of companies for environmental damages and their influence on regional development

Dr. Mária Márton, junior lecturer, Department of Business and Commercial Law, Pécs, marton.maria@ajk.pte.hu

Dubravka Klasiček, PhD, senior assistant, Department of Civil Law, Osijek, dklasice@pravos.hr

Nataša Lucić, mag. iur., assistant, Department of Economic Sciences, Osijek, nlucic@pravos.hr

One of the fundamental goals of regional development is efficient environmental protection and the basic instrument to accomplish this goal is a proper legislative framework. The main topic of this paper is the regulation of the liability of companies for environmental damages in civil law, with special emphasis on the modes of liability and the release of liability. A systemic overview and analysis of the legislative frameworks regarding the liability of companies for environmental damages should indicate certain legal inconsistencies, incompatibility between certain laws and at the same time highlight the possibility of harmonization and adjustment of particular legal texts. This analysis also aims to reveal possible effects of the abovementioned civil law frameworks on regional development. The authors make reference to the role of particular institutions of regional development in the

efficient implementation of legal rules regulating the liability of companies for environmental protection and the need for their common, coordinated action for the purpose of systematic and efficient implementation of laws, i.e. the goals which should be achieved by regulation of these issues in substantive law. The paper singles out particularly the similarities and differences between the regulation of the respective issues in the Croatian and Hungarian system of civil law as well as the extent of the influence of the system of harmonization with EU requirements on these two countries considering the fact that Hungary as a current Member State of the European Union and Croatia as a near future Member State needed to harmonize the legal regulation of civil law liability for environmental protection, having regard to the requirements of the pre-accession process.

Keywords: environmental protection, companies, liability, regional development, institutions

Cross-border co-operation of undertakings and it's implications on regional development

Dubravka Akšamović, PhD, assistant professor, Department of Commercial Law, Osijek, daksamov@pravos.hr

Dr. Király Lilla, PhD, senior lecturer, Department of Civil Procedural Law and Legal Sociology, kiraly.lilla@ajk.pte.hu

Cooperation of undertakings on regional level can be the key to successful regional development. Mergers, acquisitions and other forms of cooperation of undertakings can help them to improve their market position and to become a regional (or wider) leader. Although incentives for cooperation must come from the undertakings themselves, the successful cooperation of undertakings from different countries and regions also depends on different factors such as company law regulation, tax law, monetary policy, regional policy etc. The purpose of this paper is to explore legal but also other factors which can influence cross border cooperation between Hungarian and Croatian undertakings. Special attention will be given to legal forms of cooperation in Hungarian and Croatian company law as well as to

regional policy supporting such cooperation (if any). Also, an example of successful regional cooperation will be explored as a possible role model for future cooperation of undertakings in our region. In conclusion we will define obstacles and give suggestions on how to use regulatory instruments in order to improve cooperation of undertakings on a regional level and in order to use regional potentials of Croatia and Hungary as neighboring countries and to achieve a stronger economic development of our region.

Keywords: mergers, strategic alliances, clusters, regional policy, regional development

Concepts and theories on executive remuneration with special emphasis on the recent initiatives and developments in the US and EU

Zvonimir Jelinić, PhD, assistant professor, Department of Commercial and Company Law, Osijek, zjelinic@pravos.hr

Dr. András Kecskés, PhD, senior lecturer, Department of Business and Commercial Law, Pécs, kecskes.andras@ajk.pte.hu

Following an economic downturn and financial crisis that had hit most of the states of the developed Western World, the remuneration of directors (executive and non-executive) became one of the central topics in a number of discussions which consider corporate governance regimes and different means of control over banks and other investment institutions. In this paper the authors examine what the extent of the progress made so far with regulatory treatment of executive remuneration in the US and EU is. The authors' main standing point is that appropriate disclosure of director remuneration, as well as assuring transparent processes of determining such remuneration may play a crucial role in preventing inappropriate policies and subsequently lessen incentives to excessive risk taking by executives geared at maximizing profits to the detriment of financial stability and health of companies. In the context of recent initiatives at the EU level, the Hungarian and Croatian legal framework for executive remuneration is also being presented and discussed.

Keywords: executive remuneration, disclosure of the remuneration policy, best practices, EU

European regional perspective on environment and human rights

Dr. Adrienne Komanovics, PhD, assistant professor, Department of International and European Law, Pécs, komanovics.adrienne@ajk.pte.hu

Nives Mazur-Kumrić, PhD, assistant professor, Department of International Law, Osijek, nmazur@pravos.hr

Environmental degradation is a sad reality in the world and in Europe as well. To tackle this problem, various international conventions have been adopted at universal and regional level. Undoubtedly, the creation of international legal norms represents a significant step in fostering environment-conscious policies. In this vein, both Croatia and Hungary have adopted or defined national programs, projects and strategies which are in compliance with international and regional standards. Both countries take part in regional initiatives such as the Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe (REC), established inter alia by Hungary. As for the bilateral level, Croatia and Hungary signed the Agreement on Co-operation in the Field of Environmental Protection and Nature Conservation in 2006. With over 1000 international treaties, environmental law is considered to be the most codified area of law on a specific topic. Nevertheless, while environmental treaties may envisage some sort of monitoring and enforcement mechanisms, implementation of international norms depends to a large extent on the willingness of States. Thus, traditional intergovernmental methods are sometimes not enough and should be complemented by other methods of enforcement. This is where the vigilance of individuals has great potential: ‘victims’ of environmental pollution can submit their cases to several human rights treaty monitoring bodies, especially to the European Court of Human Rights, which has an ever-expanding case-law on environmental issues. The advantage of this solution lies in the fact that people directly affected by environmental pollution might be more active in vindicating their rights. Nevertheless, this approach has the weakness of providing only

a piecemeal approach. Furthermore, the European Court of Human Rights is restricted to deciding whether a particular law or practice is or is not compatible with the Convention. As a consequence, it cannot repeal or change national laws or practices. Thus, national authorities enjoy a certain leeway in choosing the methods of implementation, which might not be always totally in line with environmental standards.

Keywords: environmental protection, human rights, European legal standards, Croatia, Hungary

Information and education in environmental issues: How effective are they regionally?

Ljiljana Siber, MA lib., mag. iur., Head of Library, Osijek,
ljsiber@pravos.hr

Dr. Eszter Karoliny, Head of Library, Eurojust,
ekaroliny@eurojust.europa.eu

In the field of environmental protection, there are now countless treaties, European laws and intergovernmental agreements; many of these have been in effect for several decades. The protection of our natural environment is without doubt a prerequisite of sustainable development. The paper aims at mapping, as a starting point, the international and European legal framework applicable in the Croatian and Hungarian border regions focusing on information aspects. It is not by chance, however, that the rule "think globally, act locally" is a basic rule in environmental issues: regional and local action is an important element of environmental work. A prerequisite thereof, in turn, is access to information on environment for all, and integration of the topic into education and training. The paper also deals with introducing the information and education available on environmental issues in the Croatian and Hungarian border regions, governmental and nongovernmental organisations, education and cultural facilities conducting these activities, and specific projects in the area. It also questions effectiveness of these actions e.g. how is information that is transmitted via various methods received by the intended target groups, how efficient are the individual projects. The paper places

special emphasis on discovering the transborder element, as neither information, nor education should stop at the border any more than other aspects of environmental action do.

Keywords: information, informing, education, Green paper, environmental protection, sustainable development, cross-border cooperation Osijek-Pecs, European Union, Croatia, Hungary

Cooperation between Croatia and Hungary in the field of environmental protection with special reference to certain core obligations regarding the protection of boundary rivers

Biljana Činčurak Erceg, mag.iur., assistant, Department of Maritime and General Transport Law, Osijek, biljana.cincurak@pravos.hr

Dr. Melinda Szappanyos, PhD, senior lecturer, College 'Eötvös József', Department of International Studies, Baja, melinda@szappanyos.hu

Dr. Péter Tilk, PhD, assistant professor, Constitutional Law Department, Pécs, tilk.peter@ajk.pte.hu

The cooperation between Croatia and Hungary started centuries ago, partly because of the common boundary rivers, the Danube and the Drava. This cooperation was extended to the field of environmental protection in the 20th century when the international community started to feel the necessity of paying attention to the protection of the environment on the international level. Besides international treaties protecting the environment (and especially water resources) in the region, Croatia and Hungary concluded a treaty on cooperation towards the protection from natural and civilization catastrophes in 1997, and an agreement on co-operation in the field of environmental protection and nature conservation in 2006 establishing special rules for the two countries along with a mixed Committee responsible for guaranteeing compliance. This paper intends to present the main fields of cooperation between the two countries: the most important common projects on environmental protection of boundary waters and some core obligations of both counties.

Keywords: environmental protection, boundary rivers, environmental cooperation, common projects, information

Some measures of greening the economy in the EU and their reflections in regional development

Dr. Zsuzsanna Horváth, PhD assistant professor, Department of International and European Law, Pécs, horvath.zsuzsanna@ajk.pte.hu
Jelena Legčević, PhD, Senior Assistant, Department of Methodology and Information Sciences, Osijek, legcevic@pravos.hr

The European Commission's proposal for the new, 7th Environmental Action Programme of the European Union, titled 'Living well within the limits of our Planet' (end of 2012), as a follow up to the UN Rio+20 Conference, sets as its objective, *inter alia*, the development of a green, resource efficient economy, as a central part of a strategy for sustainable development, and the full integration of environmental requirements into other EU policies. As well as the Europe 2020 Strategy for smart sustainable and inclusive growth, the new EAP urges measures to further improve the environmental performance of products and services, to increase the supply of environmentally sustainable products and stimulate a significant shift in consumer demand for these products. The aim of the EU policy for sustainable consumption and production is to de-couple economic growth from the use of resources and to reduce harmful environmental impacts of products throughout their life-cycle. The EU integrated product policy (IPP) and the Sustainable Consumption and Production and Sustainable Industrial Policy Action Plan established a new life-cycle approach and a framework of a balanced mix of incentives for smarter consumption and better products. This paper gives an insight into the overall framework of the EU sustainable production and consumption policy, its new approach, goals, principles and tools, furthermore, it analyzes some measures for improving the environmental performance of goods and services. Finally, the paper surveys the regional dimensions of the green efforts of the EU, and its reflections in Croatian and Hungarian regional development policies.

Keywords: green economy, sustainable development, RIO+20, European Sustainable Development Strategy, Europe 2020, new, 7th EU Environmental Action Programme, sustainable consumption and

production, sustainable industrial policy, environmental integration, economic and legal framework, environmental management system, environmental labelling, EU – Hungary – Croatia sustainable regional development

Absztraktok

Regional governance: regional development

A régiók képviselete és lehetőségei az Európai Unióban

Dunja Duić, LLM, tanársegéd, Alkotmányjogi Tanszék, Eszék,
dduic@pravos.hr

Dr. Mohay Ágoston, PhD, adjunktus, Nemzetközi- és Európai jogi
Tanszék, Pécs, mohay.agoston@ajk.pte.hu

Doc.dr.sc. Tunjica Petrašević, PhD, docens, Alkotmányjogi Tanszék,
Eszék, tpetrase@pravos.hr

E tanulmány célja a régiók számára az Európai Unióban fennálló lehetőségek elemzése. A régiók képviselete az Unióban intézményesült módon a Régiók Bizottságában valósul meg. Noha hatáskörei relatíve korlátozottak, a Régiók Bizottsága az uniós jogalkotási folyamatban, és más nem jogalkotási kérdésekben is véleményt bocsáthat ki az uniós döntéshozatal befolyásolása érdekében. Megvizsgáljuk a Régiók Bizottsága semmissé nyilvánítási keresetindítási jogának jelentőségét és a szubszidiaritás elve betartásában játszott szerepét a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta. A tanulmány második része a régiók közvetlen uniós képviseletével és egyéb lehetőségeikkel foglalkozik. A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése növelte a régiók és városok jelentőségét az Unió politikai rendszerében. Az egyik fontos változás, hogy a helyi és regionális önkormányzatiságot az EU történetében először rögzíti a primer jog. Eszék-Baranya megye brüsszeli képviseletét 2007-ben alapította Eszék városa és Eszék-Baranya megye. Az iroda fő célkitűzése, hogy biztosítsa a regionális érdekek hangsúlyos képviseletét, hogy a brüsszeli folyamatokról folyamatos tájékoztatást nyújtson, és horizontális kapcsolatokat alakítson ki más régiókkal és európai intézményekkel. Tekintettel arra, hogy a képviseleti irodát a Lisszaboni Szerződés hatályba lépését megelőzően hozták létre, a tanulmány megkísérel választ adni arra a kérdésre, hogy a lisszaboni módosítások jelentettek-e a közvetlen képviselet szempontjából előnyös változásokat.

Kulcsszavak: Régiók; Régiók Bizottsága, közvetlen képviselő, szubszidiaritás, Európai Unió, Lisszaboni Szerződés

Regionális fejlődés Horvátországban és Magyarországon: jelenlegi helyzet és a jövőbeni perspektívák

Prof.dr.sc.Ivana Barković Bojanić, PhD, egyetemi tanár, Gazdasági Tudományok Tanszék, barkovic@pravos.h

Dr. Tibor Kiss, PhD, egyetemi docens, Közgazdaságtudományi Kar, Pécsi Tudományegyetem, kisst@ktk.pte.hu

Katarina Marošević, dipl.oec., tanársegéd, Gazdasági Tudományok Tanszék, katarina.marosevic@pravos.hr

A regionális fejlődés a globalizáció egyik legnagyobb kihívásává vált, ami a nemzeti szintről regionális szintre terheli át a gazdasági növekedéssel és fejlődéssel kapcsolatos felelősséget. Az egyenlőtlen regionális fejlődés – GDP/főben, termelésnövekedésben, foglalkoztatásban, stb. mérve – jelenti hosszú távon a nemzeti gazdaság fenntartható fejlődésének az egyik legnagyobb akadályát. Figyelembe véve a regionális egyenlőtlenségeknek a gazdasági és társadalmi következményeit érthetővé válik, hogy a kiegyensúlyozott regionális gazdasági fejlődés az egyik legfontosabb irányelve az Európai Uniónak, amely a költségvetésének egyharmadát használja a kohéziós politika keretein belül arra, hogy csökkentse a regionális egyenlőtlenségeket. A Közép- és Kelet-európai országok, mint pl. Horvátország, Magyarország, Lengyelország, Szlovákia vagy Csehország, a határaikon belül mind megtapasztalják a növekvő regionális egyenlőtlenségeket. Így a nemzeti kormányok fokozottabban figyelnek a regionális fejlődés szerepére, és arra a szükségyszerűsége, hogy koherens regionális fejlesztési politikát fogalmazzanak meg. A tanulmány Horvátországra és Magyarországra összpontosít. Bizonyos vonatkozásban Horvátország és Magyarország hasonlítanak egymásra, különös tekintettel a regionális egyenlőtlenségekre. Mindkét országban erősen tudatosult már a regionális fejlődés értéke és a regionális egyenlőtlenségek csökkentésének jelentősége. Következésképpen, ezek az országok már fejlesztik azt az intézményi és szervezeti struktúrát, amellyel

támogathatják a kiegyenlített regionális fejlődést. Mindkét országban van azonban még számos fejlesztendő terület. A tanulmány célja, hogy elemezze a regionális fejlődést és az irányelveket Horvátországban és Magyarországon. Ehhez a feladathoz az értelmezési keretet az EU azon törekvése adja, hogy támogatni kívánja a gazdasági és társadalmi kohéziót, azzal a végső céllal, hogy csökkentse a regionális egyenlőtlenségeket a 271 különböző régióban. A regionális egyenlőtlenségek leíró statisztikákkal történő elemzése lesz majd mindkét országban az alapja annak, hogy feltárássra kerüljenek a regionális egyenlőtlenségek gazdasági, társadalmi, területi, és más egyéb tényezői. Továbbá tárgyalásra kerülnek az olyan területekre összpontosító regionális politikai eszközök, mint a regionális versenyképesség, a regionális és helyi szereplők szerepe a fejlődés menedzselésében, stb. A tanulmány végül összegzi a jelenlegi politikai gyakorlat javítására tett javaslatokat, és útmutatást ad azok megvalósítására vonatkozóan.

Kulcsszavak: regionális fejlődés, regionális egyenlőtlenségek, regionális politikák/irányelvek, regionális versenyképesség, Horvátország, Magyarország.

Horvátország és Magyarország lehetőségei az EU Strukturális Alapjainak felhasználására a regionális fejlesztés terén

Jelena Dujmović, mag.iur., tanársegéd, Közigazgatás-tudományi Tanszék, Eszék, jdujmovi@pravos.hr

Ana Đanić, mag.iur., tanársegéd, Közigazgatási Jogi Tanszék, Eszék, adjanic@pravos.hr

Dr. Rózsás Eszter, PhD, egyetemi docens, Közigazgatási Jogi Tanszék, Pécs, rozsas.eszter@ajk.pte.hu

Az Európai Unióhoz történő csatlakozással Horvátországnak számos lehetősége nyílik a kiegyensúlyozott fejlődést szolgáló projektekre előirányzott strukturális pénzalapok igénybe vételére. Ugyanakkor ezek a projektek a közbeszerzési szabályokkal, valamint az átláthatósági és hatékonysági elvekkkel összhangban növelik az európai gazdaság általános versenyképességét. A tanulmány vizsgálja mindazokat az előkészületeket, amelyek az EU strukturális

pénzalapjainak kezeléséhez szükségesek, valamint hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a pénzalapok felhasználásának ellenőrzésére hatékony rendszert kell kialakítani. A tanulmány felhívja a figyelmet a magyar tapasztalatokból való tanulás jelentőségére is, hogy a stratégiai tervezés alapján továbbfejleszthessük projektirányítással kapcsolatos szemléletünket. Magyarország „felzárkóztatására az Új Széchenyi Terv keretében magyar költségvetési és európai uniós forrásból 8000 milliárd forint áll rendelkezésre 2007-2013 között. Ennek a hatalmas összegnek a befektetése komoly felkészülést, széles társadalmi partnerségen nyugvó tervezést igényel, mellyel kapcsolatos feladatokat Magyarországon a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség végzi”. Az tanulmány egyrészt a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség – az Új Széchenyi Terv megvalósulásával, az operatív programok tervezésének koordinációjával, a megvalósulás nyomán követésével a pályázati kiírásokkal, a támogatandó fejlesztések (vállalkozások) kiválasztásával összefüggő – feladatait vizsgálja. Másrészt bemutatásra kerülnek a – szintén az Új Széchenyi Terv megvalósításához kapcsolódó feladatokat ellátó (egyebek mellett: operatív programok forrásainak népszerűsítése, illetve a források felhasználásának elősegítése) - Széchenyi Programirodák is.

Kulcsszavak: strukturális alapok, regionális fejlesztés, fenntartható gazdasági és szociális fejlesztés, regionális versenyképesség, Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, Széchenyi Programirodák

Az NGO-k aktív és hatékony részvételének feltételei a területfejlesztési politikában

Dr. Pánovics Attila, PhD, adjunktus, Nemzetközi- és Európai jogi Tanszék, Pécs, panovics.attila@ajk.pte.hu

Doc.dr.sc. Rajko Odošaba, PhD, egyetemi docens, Gazdasági Tudományok Tanszék, Eszék, rodobasa@pravos.hr

A partnerség régóta az EU kohéziós politikájának egyik kulcsfontosságú alapelve. Valamennyi szereplő érdekelt aktív bevonásának a teljes programciklus (előkészítés, végrehajtás, monitoring és értékelés) során döntő jelentősége van az Európai Unió Közös Stratégiai Keretébe (KSK) tartozó alapok sikeres végrehajtása

során, és szükség van rá ahhoz, hogy a közpénzek felhasználásának nagyobb hatása biztosított legyen. A partnerség elismert valamennyi tagállamban, de jelentős különbségek vannak a partnerség elvének alkalmazása terén. Jelen tanulmány elsődleges célja a civil társadalmat képviselő nem-kormányzati szervezetek (NGO-k) szerepének vizsgálata. Az elemzés a partnerségi elv koncepciójának rövid bemutatásával kezdődik a kohéziós politikában. Ezt követi az „NGO” kifejezés meghatározásának az áttekintése a magyar és a horvát jogban. Az NGO-k gyakran nem rendelkeznek az aktív részvételhez szükséges személyi és infrastrukturális forrásokkal a stratégiai tervezésben, a programozásban és döntéshozatali eljárásokban. A tanulmány megvizsgálja az NGO-k aktív bevonásának akadályait, valamint a következő (2014-2020 közötti) programozási időszak azon új elemeit, amelyek előmozdíthatják a partnerség fejlődését. Az NGO-k az uniós alapok potenciális pályázójaként is szerepelhetnek, ezáltal képesek javítani a KSK-alapokkal kapcsolatos abszorpciós kapacitást a tagállamokban. A tanulmány az NGO-k kapacitás-fejlesztésének konkrét támogatását szorgalmazza, és bemutat egy jó példát, amely a Dél-Dunántúli Regionális Operatív Program keretében, 2011 és 2013 között valósul meg.

Kulcsszavak: partnerség fogalma, az EU kohéziós politikája, CSF EU Alapok, NGOs, Az EU tagállamok abszorpciós kapacitása

Az átláthatóság elve a horvát és a magyar helyi és regionális szinteken

Doc.dr.sc. Anita Blagojević, PhD, egyetemi docens, Alkotmányjogi Tanszék, Eszék, ablagoje@pravos.hr

Dr. Tímea Drinóczi, PhD, dr. habil., egyetemi docens, Alkotmányjogi Tanszék, Pécs, drinoczi.timea@ajk.pte.hu

Dr. Miklós Kocsis, PhD, adjunktus, Alkotmányjogi Tanszék, Pécs, kocsis.miklos@ajk.pte.hu

Az átláthatóság vagy transzparencia elvének fontossága megkérdőjelezhetetlen. Ennek igazolására elég talán utalni arra, hogy a demokratikus eljárások elképzelhetetlenek az átláthatóság elvének érvényesülése nélkül. A transzparencia – amely az (európai) good

governance egyik alapvető eleme a 2001-es White Paper on European Governance által megfogalmazott részvétel, elszámoltathatóság, hatékonyság és koherencia mellett – a demokrácia és a jogállam alapvető elveként fogható fel. Az átláthatóság és a jó kormányzás egyéb elemei a kormányzás minden szintjén, azaz globális, európai, nemzeti, regionális és helyi szinten is alkalmazandó elvek. Emiatt annak megvalósítására minden európai intézménynek, jelenlegi és jövőbeli tagállamnak, regionális és helyi hatóságoknak, illetve a civil társadalomnak is törekednie kell. Annak ellenére, hogy a transzparencia értelmezése több tényezőtől függ, e tanulmány keretében azt a helyi önkormányzás egyik nélkülözhetetlen összetevőjeként fogjuk fel. Figyelemmel arra, hogy az átláthatóság elősegíti a kormányzás fejlesztését, a helyi és regionális fejlődés erősítését és a korrupció elleni harcot (és vice versa), a tanulmány első felében a jó kormányzásra (1.1. pont) és az átláthatóság elvére (1.2. pont) koncentrálunk, illetve hangsúlyozzuk a transzparencia fontosságát helyi és regionális szinten (1.3. pont). Ezt követően elemezzük az átláthatóság különböző aspektusait – többek között az információhoz való hozzáférés jogát, a döntéshozatali eljárás átláthatóságát, a participációt – a horvát (2.1. pont) és a magyar (2.2. pont) helyi és regionális szinteken. Az összegző részben (3. pont) ismertetjük a horvát és a magyar szabályozásban és gyakorlatban az észlelt eltéréseket és hasonlóságokat.

Kulcsszavak: átláthatóság, jó kormányzás, információhoz való hozzáférés joga, döntéshozatali eljárás átláthatósága, participáció

„Határtalan” önkormányzati együttműködés Horvátországban és Magyarországon

Prof.dr. Boris Bakota, PhD, egyetemi tanár, Közigazgatási Jogi Tanszék, Osijek, bbakota@pravos@hr

Dr. Fábíán Adrán, Dr. habil., egyetemi docens, Közigazgatási Jogi Tanszék, Pécs, fabian.adrian@ajk.pte.hu

Prof.dr. Boris Ljubanović, PhD, egyetemi tanár, Közigazgatási Jogi Tanszék, Osijek, ljboris@pravos@hr

Az önkormányzati együttműködés ugyan hagyományosan a nemzeti jog tárgya, de az elmúlt évtizedekben a helyi önkormányzatok közötti partnerség, különösen a területfejlesztésben a szupranacionális jogalkotás fontos tárgyává is vált. Magyarországon a jogalkotó, tekintettel az EU-jogra, segíti és bátorítja a magyar és a határon túli önkormányzatok közötti együttműködést, például az európai területi együttműködési csoportosulásról (European Grouping of Territorial Cooperation, EGTC) szóló 1082/2006/EK rendelet (2006. július 5.) implementációjával. Horvátországban, a helyi és regionális önkormányzatokról szóló törvény szabályozza a horvát települések, városok és megyék, illetve a külföldi helyi, területi önkormányzatok közötti együttműködést. Ezek a megállapodások a horvát Közigazgatási Minisztérium törvényességi felügyelete alatt állnak. Ez a törvény ugyancsak intézményesít néhány alapítványt a horvát települési és területi önkormányzatok között lehetséges együttműködésre, illetve társulásaik létrehozására.

Kulcsszavak: Települési együttműködés, helyi önkormányzatok, területi önkormányzatok, területfejlesztés, európai területi együttműködési csoportosulás, határon átnyúló együttműködés

A helyi és regionális önkormányzatok gazdálkodásáról

Dr. Zsombor Ercsey, PhD, egyetemi tanársegéd, Pénzügyi Jogi Tanszék, Pécs, ercsey.zsombor@ajk.pte.hu

Emina Jerković, mag.iur, egyetemi tanársegéd, Pénzügyi Jogi és Pénzügyi Tudományi Tanszék, Eszék, ekonjic@pravos.hr

Prof.dr.sc. Renata Perić, PhD, egyetemi tanár, Pénzügyi Jogi és Pénzügyi Tudományi Tanszék, Eszék, rperic@pravos.hr

Dr. Csaba Szilovics, PhD, dr. habil., egyetemi docens, Pénzügyi Jogi Tanszék, Pécs, szilovics.csaba@ajk.pte.hu

A tanulmányban az EUNICOP projekt keretében született publikációnk tudományos eredményeit hasznosítva vizsgáljuk a helyi és regionális önkormányzati szintek gazdálkodásának fejlődési irányait. Ennek megfelelően az önkormányzati szintek (helyi, területi, regionális stb.) kialakításának különböző útjait, továbbá a delegált, illetve átruházott feladat- és hatásköröket elemezzük a gazdasági,

gazdálkodási és pénzügyi kérdéskörök tükrében. Ebben a tekintetben a magyar rendszer módosításait mutatjuk be, figyelemmel az e területre vonatkozó új szabályozásra. Ennek megfelelően az új magyar rendszert az Európai Unió tagállamaiban alkalmazott modellek tanulmányozásával hasonlítjuk össze a hatályos horvát struktúrával. Kiemeljük azokat a megoldásokat, amelyek az európai gyakorlatból átvehetőek a magyar, illetve a horvát rendszerbe, és javaslatokat fogalmazunk meg arra, hogy hogyan lenne érdemes átalakítani, illetve módosítani a jelenlegi rendszereket. Emellett tanulmányunkban megvizsgáljuk a finanszírozásra és a közbevételek biztosítására vonatkozó lehetséges regionális együttműködési módszereket, különös tekintettel a határokon átnyúló közös tevékenységekkel összefüggő regionális fejlesztési alternatívákra. Ezek alapján javaslatokat fogalmazunk meg annak érdekében, hogy ösztönözzük a vizsgált önkormányzati szinteket a párbeszédre és projektek megvalósítására.

Kulcsszavak: regionális fejlesztés, közbevételek, önkormányzati költségvetés, gazdálkodás-irányítás, határokon átnyúló finanszírozás

Nagybirtokok Baranya megyében a 18/19. században

Dr. Zsuzsanna Peres, adjunktus, Jogtörténeti Tanszék, Pécs,
peres.zsuzsanna@ajk.pte.hu

Prof.dr.sc. Miro Gardaš, egyetemi tanár, Jogtörténeti Tanszék, Eszék,
mgardas@pravos.hr

Jelena Roškar, mag.iur., tanársegéd, Jogtörténeti Tanszék, Eszék,
jroškar@pravos.hr

A török háborúk időszakát követően lezajlott események lényegesen hozzájárultak Baranya és Szlavónia késői feudális szervezetének jelentős átalakulásához. Habár a török betörését megelőző időszakban ezeken a területeken magyar nemesi családok rendelkeztek birtokokkal, a későbbiek során elvesztették ezeknek a birtokoknak a megtartásához szükséges jogi bázisukat és új, örökös tartományokbeli nemesi családok kerültek letelepítésre, akik a török elleni harcban tanúsított hősiességükért kaptak adományokat. Ily módon jutottak adományhoz a 18. század folyamán Veteráni János és Frigyes, akik megszerezték a dárdai uradalmat a hozzátartozó birtokokkal,

illetve Savoyai Jenő gróf, aki I. Lipót magyar királytól adományba kapta Bellyét. Baranya északi részén magyar és külföldi nemesi családok egyaránt szereztek birtokokat a török kiűzését követő időszakban. Az adományrendszer bemutatása mellett érdemes figyelmet szentelni a megyei közigazgatási újjászervezésének is a török kiűzését követő időszakban. Ezen belül bemutatásra érdemes a megyei közigazgatás újjáépítése a kamarai igazgatás helyett és Pécs város szabad királyi várossá emelése is. Mindezek bemutatásának alapjául a vármegyei közgyűlési jegyzőkönyvek és egyéb fontos levéltári források szolgálnak. Hasonlóképpen tárgyalásra kerül a nagybirtokok igazgatásának története és a 18/19. század folyamán bekövetkezett tulajdonosváltozások is.

Kulcsszavak: nagybirtok, adomány, Bellye és Dárda, Baranya megye, Pécs szabad királyi város.

A helyi önkormányzatiság genezise és fejlődése a dualizmus időszakában

[Višnja Lachner](#), mag.iur., tanársegéd, Jogtörténeti Tanszék, Eszék, vlachner@pravos.hr

[Dr. Zsuzsanna Peres](#), PhD, adjunktus, Jogtörténeti Tanszék, Pécs, peres@ajk.pte.hu

[Prof.dr.sc. Josip Vrbošić](#), PhD, egyetemi tanár, Jogtörténeti Tanszék, Eszék, jvrbošic@pravos.hr

A tanulmány első része a magyar önkormányzati rendszer újjáépítésének történetével foglalkozik, az 1867-es kiegyezést követően. Elsőként olyan modern közigazgatási alapelveket taglal, mint a közigazgatás törvényessége, illetve a közigazgatás igazságszolgáltatástól való elválasztásának szükségessége, amelyet Magyarországon az 1869:4. tc. rögzített. A tanulmányban részletes bemutatásra kerül a területi önkormányzati rendszer felépítése, a törvényhatóságok, a törvényhatósági jogú város, illetve a községek, közöttük a kis- és nagyközség és a rendezett tanácsú város, különös tekintettel mindazokra az önkormányzati és államigazgatási teendőkre, melyeket a neoabszolutizmus felszámolását követően, a modern igazgatási rendszer keretein belül, a fent említett területi

önkormányzatok feladat- és hatáskörébe tartozott. Mindezek a 19/20. század fordulóján alkotott jogszabályok alapján kerülnek felvezetésre. A magyar-horvát kiegyezést követően Horvátországban a helyi önkormányzatiság alappilléret továbbra is a megye képezi, mint a legnagyobb közigazgatási egység, illetve a megyei/törvényhatósági jogú városok és egyéb városok, községek. A megye, mint területi és egyben politikai szervezet és a megyei igazgatás is három hullámban került újjászervezésre a kiegyezést követően, 1870-ben, 1874-ben és 1886-ban. Különös figyelmet érdemel az 1886-ban alkotott törvény általi területi-igazgatási rendszer, amely új területi igazgatási szerveket hozott létre. A horvát városok helyzetét és szerkezeti rendjét szabályozó 1881. évi törvény volt az első olyan, amely meghatározta a városok jogi helyzetét és struktúráját a modernkorban. A helyi önkormányzati rendszer felépítését az osztrák-magyar végrehajtó hatalom és annak végrehajtási szerve – a bán, illetve a főispánok – szignifikánsan befolyásolta, mindinkább a centralizáció irányába tolva el annak struktúráját.

Kulcsszavak: Osztrák-magyar kiegyezést, modern közigazgatási alapelveket, önkormányzati, megye, centralizáció

A helyi jogok globális forrásai – az „igazságos ár” példája (iustum pretium)

Prof.dr.sc. Marko Petrak, PhD, egyetemi tanár, Római Jogi Tanszék, Zágráb, marko.petrak@pravo.hr

Dr.sc. Nikol Žiha, PhD, adjunktus, Római Jogi Tanszék, Eszék, nikolz@pravos.hr

János Jusztinger, PhD, adjunktus, Római Jogi Tanszék, Pécs, jusztinger.janos@ajk.pte.hu

Az értekezés a globális jogoknak (közelebről a római és a kánonjognak) a magyar és a horvát helyi jogrendszerek fejlődésére gyakorolt hatását az „igazságos ár” (iustum pretium) intézményének példáján keresztül törekszik bemutatni. A téma alaposabb elemzése érdekében mindenekelőtt az igazságos ár (iustum pretium) eszméjének fejlődését vázolja fel az ókori filozófiai és vallási tanításokban, főként az ókori római jogban, különös tekintettel a feléntúli sérelem antik

intézményére (*laesio enormis*). A kutatás – többek között – arra a kérdésre próbál választ adni, hogy a római jogrendszer a *laesio enormis* szabályának segítségével képes volt-e harmonizálni a csereegyenlőség elvét a stabil kereskedelmi forgalom követelményeivel. Fentieket a *iustum pretium* tanának a középkori római jogi hagyományban és a kánonjogban való rövid bemutatása követi. E következtetések alapján a munka központi része az igazságos ár tételének a korabeli magyar és horvát jogforrásokra, közelebbről a *Tripartitumra* (1514) és *Ilok statútumára* (1525) gyakorolt lehetséges hatásaira fókuszál. Ennek érdekében a *iustum pretium* fogalom jogi jelentése valamennyi releváns aspektusának, továbbá e két jogforrásban szereplő más azonos jelentéstartalommal bíró vagy egyező kifejezés (*condignum pretium*, *iusta aestimatio*, *condigna aestimatio*) magyarázatára is sor kerül. A tanulmány záró része a római-kánonjogi csereegyenlőségi elv, mint a kommutatív igazságosság (*justitia commutative*) megnyilvánulásának hatását vizsgálja a mai magyar és horvát kötelmi jogban. Az igazságos ár (*iustum pretium*) ókori eszméjének modern formájaként úgyszintén elemzi a vizsgált elvet a feltűnő értékaránytalanság (*laesio enormis*) intézményének sajátos példáján keresztül. A szerzők reményei szerint a fent említett kutatás megállapításai hozzájárulnak annak megvitatásához, hogy a globális jogi rendszerek milyen hatással bírnak a „helyi” jogi hagyományokra akár a múltban, akár a jelenkorban.

Kulcsszavak: *iustum pretium*, római jog, recepció, *Tripartitum*, *Ilok statútuma*, polgári jog

Az alsó- és felsőszintű bíróságok szerepe a horvát és a magyar jog értelmezésében

Doc.dr.sc. Ivana Tucak, egyetemi docens, Jogelméleti Tanszék, Eszék,
itucak@pravos.hr

Prof.Dr. Visegrády Antal, DSc, egyetemi tanár, Jog- és Állambölcseleti
Tanszék, Pécs, visegrady.antal@ajk.pte.hu

A bíróságok nem pusztán „végrehajtják” a jogi normák előírásait, hanem értelmezik, alkalmazzák s ezáltal szükségszerűen fejlesztik is a

jogot. A „praetor ius facere non potest” római jogi elve (vagyis, hogy a „bíróság jogi normát nem alkothat”) ma is élő alaptétel, legalábbis a jogalkotásról szóló törvény alapján, formai értelemben. A konkrét esetre vonatkozóan azonban a jogi norma (annak egyes elemei) kiválasztása, értelmezése, alkalmazása tekintetében, amikor ítéletet alkot, akkor valójában „esetjogot” is alkot („praetor ius facere inter partes”). Mindkét jogrendszerben mind a joggyakorlat egységének, mind a jogfejlesztésnek biztosításában alapvető jelentősége van a legfelsőbb bíróságoknak. Ennek érdekében a legfelsőbb bíróságok és a regionális bíróságok elemzik az alsó bíróságok gyakorlatát. Ami az alkotmánybíróságok tevékenységét illeti, az nem jogalkalmazás, ugyanis e testületek konkrét jogvitákat közvetlenül nem dönthetnek el. Szerepül elsősorban „a negatív jogalkotás” az alaptörvénybe ütköző normák hatályon kívül helyezéssel történő „kigyomlálása” (normakontrol) másodsorban pedig az úgynevezett autentikus alkotmányértelmezés. Az alkotmánybíróságok által értelmezett „alkotmányok” közvetlenül kötelezik a bíróságokat, ezen keresztül közvetve „bírói út” hiányában ugyancsak közvetlenül magukat a feleket is.

Kulcsszavak: törvény, értelmezés, jogelmélet

A szennyező fizet (?) – A határon átnyúló környezeti károk megtérítésének szabályai

Prof. Dr. Kecskés László, egyetemi tanár, Polgári Jogi Tanszék, Pécs,
kecskes.laszlo@ajk.pte.hu

Dr. Kovács Kolos, tanársegéd, Polgári Jogi Tanszék, Pécs,
kovacs.kolos@ajk.pte.hu

Doc.dr.sc. Mirela Župan, PhD, egyetemi docens, Nemzetközi
Magánjogi Tanszék, Eszék, mzupan@pravos.hr

A környezetre is hatással bíró balesetek károsítják a környezetet és/vagy az egyéneket is. A környezetszennyezés az államhatárookra tekintet nélkül könnyen túlterjed a szennyezés helye szerinti ország határain. A jogalkotók világszerte a „szennyező fizet” elvének, mint az egyes jogrendszerek környezeti felelősségi szabályai központi elemének az elfogadásával kívánnak választ adni a

környezetszennyezéssel kapcsolatos aggályokra. A „szennyező fizet” elv alapján a szennyező viseli az általa okozott környezeti kár helyreállításának költségeit. A határon átnyúló környezeti károk nagy valószínűséggel gyakorolnak káros hatást a szomszédos államokra is, aminek következtében a „szennyező fizet” alapelv és a kártérítés érvényesítése határon átnyúló jogi technikákat is megkövetel. A határon átnyúló környezeti perek eldöntésére irányadó jogszabályi keretet egységesített joganyag (uniós és más nemzetközi anyagi és nemzetközi magánjogi jogforrások), valamint nemzeti szabályok alkotják. Az elmúlt harminc évben európai szinten a környezetvédelem fontos uniós politikává vált, és figyelemre méltó hatást gyakorolt az *acquis communautaire*-re. A környezetvédelmi tárgyú uniós jogszabályok, a téma természetére is tekintettel, a közjogi és magánjogi joganyagban egyaránt megtalálhatóak. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a határon átnyúló környezeti károk megtérítésére irányuló perek eldöntésére vonatkozó jogszabályi keretet. Az ilyen jellegű esetek eldöntésére irányadó jogi mechanizmusok létezése és működése hozzájárul a magyar-horvát határmenti térség jogbiztonságához is. A tanulmányban két, a témához kapcsolódó kérdést vizsgálunk meg: a határon átnyúló környezeti károkozással kapcsolatos kereseteket a szennyezés helye vagy a kár bekövetkezésének helye szerint joghatóság alapján kell benyújtani?; melyik vonatkozó anyagi jogi felelősségi szabályt kell alkalmazni az ügyre?

Kulcsszavak: polgári jogi felelősség, környezeti kár, jogszabályi keret, nemzetközi magánjog, jogválasztás, joghatóság

A környezetvédelem polgári eljárásjogi szempontjai a horvát és a magyar jogrendszerben

Dr. Czoboly Gergely, PhD hallgató, Polgári Eljárásjogi és Jogszociológiai Tanszék, Pécs, czoboly@ajk.pte.hu

Paula Poretti, mag.iur, tanársegéd, Polgári Jogi Tanszék, Eszék, pstojev@pravos.hr

Az elmúlt évtizedekben a környezetvédelem kérdése társadalmi, politikai és jogi szempontból is egyaránt kiemelkedő jelentőségre tett

szert. Annak megfelelő védelméhez való jog – amely egyesek szerint egy harmadik generációs emberi jogként fogható fel – egyrésztől megilleti az egyéneket, mint a társadalom tagjait. Másrésztől azonban annak védelme – mint közösségi érdek – állami feladatként is megjelenik. Utóbbi időben a környezet védelméhez fűződő érdekek, mint kollektív érdekek is megjelentek, amelyeknek eredményeként a társadalom szélesebb körének is érdekérvényesítési jogosultságokat biztosítottak (*actio popularis, quivis ex populo*). A nemzeti jogalkotók számos kihívással szembesülnek ezen a területen, mint az előbb felsorolt érdekeknek az összehangolása és a nemzeti rendelkezéseknek az Európai Unió jogával való harmonizálása. A környezet hatékony védelméhez az ehhez fűződő jogok és kötelezettségek hatékony érvényesítése is nélkülözhetetlen. Annak érdekében, hogy a nemzeti jogrendszerek hiányosságait le lehessen küzdeni, feltétlenül szükséges a téma polgári eljárásjogi szempontival is foglalkozni. A szerzők a tanulmány első részében nemzeti szinten vizsgálják meg a jogi környezetet. A nemzeti jelentésekben azonos szempontokat elemeznek, különös tekintettel az egyéni és a közösségi jogérvényesítési mechanizmusokra. A szerzők megkísérlik ezeknek a megoldásoknak a hiányosságait is azonosítani. A második részben a jogi megoldások összehasonlítására kerül sor, amelynek az elsődleges célja, hogy a nemzeti szinten azonosított hiányosságokra megoldásokat találjanak. A tanulmány harmadik részében a szerzők áttekintik az uniós politikákat és jogi rendelkezéseket, valamint a témában fellelhető európai bírósági ítéleteket. Ezek segítségével a nemzeti megoldásoknak az uniós joggal való konformitását is elemzik. A szerzők a környezetvédelem eljárásjogi aspektusaival kívánnak foglalkozni, amelyhez a horvát és a magyar jogi megoldásokat vizsgálják meg annak érdekében, hogy a fent említett jogalkotói kihívásokkal kapcsolatban felmerülő nyitott kérdésekre és problémákra válaszokat találjanak.

Kulcsszavak: környezetvédelem, közérdek, egyéni jogérvényesítés, közérdekű keresetek, EU jog, összehasonlító eljárásjog

A környezet büntetőjogi védelme Magyarországon és Horvátországban az Európai Unió szabályozással való harmonizáció kontextusában

Dr. Kőhalmi László, PhD, adjunktus, Kriminológiai és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék, Pécs, kohalmi.laszlo@ajk.pte.hu

Barbara Herceg, mag.iur., tanársegéd, Bűnügyi Tudományok Tanszék, Eszék, barbara.herceg@pravos.hr

Doc.dr.sc. Igor Vuletić, PhD, docens, Bűnügyi Tudományok Tanszék, Osijek, igor.vuletic@pravos.hr

A környezet büntetőjogi védelmének szigorítása egy globális trend. Az Európai Unió ezen terület jövőbeni fejlődését támogató normatív keretet fektetett le, melynek célja a jogalkotói intézkedések harmonizációja a tagállamokban. A környezet – és annak büntetőjogi – védelme egy magát demokratikusnak valló állam szociális arculatának is elsőrendű kifejezője, hiszen a környezetvédelem a demokratikus (és humanista) állami cselekvés programjának részét kell képeznie. Piaccgazdaság esetében – ennek jellegéből fakadóan – feltétlenül szükség van a környezet és annak büntetőjogi védelme érdekében az állami beavatkozásra. A környezeti büntetőjogi intézkedéseket a társadalom igényeit kielégítve kell megtervezni. Jelen tanulmány célja annak meghatározása, hogy Magyarország és Horvátország milyen formában reagált a környezet büntetőjogi védelmének kihívásaira. Ez különösen érdekes, ha figyelembe vesszük a 2013. január 1-vel hatályba lépett Horvát Büntető Törvénykönyv ide vonatkozó rendelkezéseit. A magyar környezeti bűnözés legnagyobb problémája a látencia. Az Európai Parlament és a Tanács 2008/99/EK irányelve (2008. november 19.) a környezet büntetőjog általi védelméről iránymutató jellegű a magyar és horvát környezeti büntetőjogi szabályok megalkotásakor. A szerzők elemzik és összehasonlítják a magyar és horvát törvényhozást, értékelik hatékonyságát és javaslatot tesznek a további fejlődés irányára vonatkozóan.

Kulcsszavak: büntetőjog, környezet, Európai Unió, védelem, szabályozás, harmonizáció

A munkavállalók kiküldetése Horvátországban és Magyarországon

Dr. Kovács Erika, PhD, tudományos munkatárs, Institut für österreichisches und europäisches Arbeitsrecht und Sozialrecht, Wirtschaftsuniversität Wien, dr.erika.kovacs@googlemail.com

Dr. Bankó Zoltán, PhD, egyetemi docens, Munkajogi és Társadalombiztosítási Jogi Tanszék, Pécs, banko.zoltan@ajk.pte.hu

Prof.dr.sc. Mario Vinković, PhD, egyetemi tanár, Munkajogi és Társadalombiztosítási Jogi Tanszék, Osijek, mvinkovi@pravos.hr

Az európai integráció egyik legfontosabb célja a munkavállalók Európai Unión belüli szabad mozgása előtt álló akadályok lebontása és ezáltal a munkaerő optimális elosztása a közös piacon annak érdekében, hogy a versenyképességet, különösen pedig az Unió globális versenyhelyzetét erősítsék. A munkavállalók szabad mozgása mellett kialakult a határon átnyúló munkavégzés második kategóriája, amelybe azok a személyek tartoznak, akiket a munkáltatójuk küld határozott időre egy másik tagállamba, mint ahol szokásosan munkát végeznek. A munkavállalók kiküldetésének intézménye alapvető feszültséget okoz egyrészt a munkavállalók szociális jogai és az Unió gazdasági érdekei, másrészt pedig a küldő és fogadó állam ellentétes gazdasági és szociálpolitikai érdekei között. Az Unió szintjén ezeket az ütköző érdekeket a gazdasági szempontok, azaz az Unió versenyképességének javára döntötték el. A tanulmány bemutatja a kiküldetés általános európai szabályozását és jelenlegi kihívásait. A tanulmány súlypontja azoknak a magyar és horvát jogszabályoknak a bemutatása, amelyeket a Horvátország és Magyarország közötti kiküldetés során kell alkalmazni. Választ ad továbbá azokra a kérdésekre, hogy a munkáltatónak milyen előírásokat kell betartania és a munkavállalóra milyen jog alkalmazandó abban az esetben, ha egy horvát munkáltató Magyarországra küldi munkavállalóját, illetve fordítva, amennyiben a magyar munkavállalót küldik ki Horvátországba.

Kulcsszavak: munkavállalók kiküldetése, EU, Magyarország, Horvátország, szociális jogok, gazdasági kedvezmények

A vándorok sérelmei: migránsok és a sztrájkhoz való jog

Dr. Kajtár Edit, PhD, adjunktus, Munkajogi és Társadalombiztosítási Jogi Tanszék, Pécs, kajtar.edit@ajk.pte.hu

Mr.sc. Helga Špadina, tanársegéd, Nemzetközi Jogi Tanszék, Eszék, hspadina@pravos.hr

A migráció akárcsak a sztrájkhoz való jog gyakran felkelti a kutatók figyelmét. Ez korántsem meglepő, lévén mindkét intézmény karakterisztikus, ellentmondásos meghatározója a munkaerő-piaci képnek. Jelen tanulmány célja nem kevesebb, mint egy lépéssel tovább menni, megvizsgálni a sztrájk és a migráció egymáshoz való viszonyát. Az elmúlt évtizedek során a munkaerőpiacok jelentősen átalakultak. E változás egyaránt befolyásolja a migránsok életét, és azokét is, akik hazájukban maradtak. A migránsok által, illetve az ellenük szervezett sztrájkok problematikája egyike a modern munkajog megválaszolandó területeinek, főként, ha a formálódó közös uniós migrációs politikára gondolunk, melynek középpontjában a munkával összefüggő migráció és a jogok biztosítása áll. Jelen tanulmány nemzetközi, regionális valamint nemzeti tételes jogi és esetjogi szinten vizsgálja a sztrájkhoz való jogot a migránsok által és ellen szervezett akciókra egyaránt kitérve. Kiemelt figyelmet szentel a magyar és a horvát jognak, tekintettel Magyarország viszonylatában az EU tagságra és a közös uniós migrációs politikára, Horvátország esetén pedig a közeli csatlakozására és az *acquis communautaire*-nek való megfelelés kötelezettségére. A tanulmány elemzi a migránsok sztrájkhoz való jogát elősegítő és hátráltató szabályozási elemeket és rámutat azokra a bizonytalanságokra, melyek hátrányosan érintik a migránsok egyes csoportjait (például az uniós tartózkodási engedéllyel rendelkezők státusa illetve a migránsokat érintő „sérülékeny foglalkoztatás”). A migráns munkavállalók sztrájkhoz való jogának védelme központi eleme a migránsokat megillető alapvető munkavállalói jogok biztosításának (melyeknek érvényesülését gyakran veszélyezteti egyes munkák esetén a tartózkodás jogához való kötöttség).

Kulcsszavak: Sztrájk, határokon átnyúló munkaharc, migráció, szolidaritás, konfliktus, „sérülékeny foglalkoztatás”, az EU közös migráció politikája

A gazdasági társaságok környezeti károkért való felelősségének polgári jogi keretei és ezek hatása a regionális fejlesztésre

Dr. Mária Márton, tanársegéd, Gazdasági és Kereskedelmi Jogi Tanszék
Pécs, marion.maria@ajk.pte.hu

Dr.sc. Dubravka Klasiček, PhD, adjunktus, Polgári Jogi tanszék, Eszék,
dklasice@pravos.hr

Nataša Lucić, mag. iur., tanársegéd, Gazdasági Tudományok Tanszéke,
Eszék, nlucic@pravos.hr

A regionális fejlesztések egyik legfontosabb célja a környezet védelme, mely elérésének alapvető eszköze a megfelelő jogszabályi háttér megléte. E tanulmány legfontosabb feladata a környezet védelmét célzó, gazdasági társaságokra vonatkozó polgári jogi szabályok bemutatása, különös tekintettel a felelősség és az az alóli mentesülés eseteire. A gazdasági társaságok környezeti károkért való polgári jogi felelőssége jogi kereteinek bemutatása és elemzése szükségképpen feltár bizonyos következtetlenségeket és összeegyeztethetlenségeket egyes jogszabályok között, ugyanakkor előrevetíti egyes különös joganyagok összehangolásának lehetőségét is. Ezen elemzés célja továbbá, hogy bemutassa a korábban említett jogszabályi keretek lehetséges hatásait a regionális fejlesztések területére. A szerzők kiemelik azon regionális fejlesztések meghatározott intézményeinek a szerepét is, melyek hatékonyan alkalmazhatóak a regionális társaságokra vonatkozó, környezetvédelemmel kapcsolatos felelősségi kérdésekre és hangsúlyozzák ezek együttes, összehangolt gyakorlását, melynek célja a rendszeres és hatékony jogalkalmazás (így pl. e kérdéseknek az anyagi jog területén való szabályozása). A tanulmány különös hangsúlyt fektet az egymásnak megfeleltethető horvát és magyar szabályok közötti hasonlóságok és különbségek bemutatására, ahogyan a jogharmonizáció hatásának fokaira is, tekintettel arra, hogy Magyarország az EU jelenlegi, Horvátország pedig a jövőbeli tagja, és

ezen államoknak is kötelezettségük a környezeti károkért való polgári jogi felelősségi szabályoknak a közelítése.

Kulcsszavak: környezetvédelem, társaságok, felelősség, regionális fejlesztés, intézmények

Vállalkozások határon átnyúló együttműködése és ennek hatása a regionális gazdasági fejlődésre

Doc.dr.sc. Dubravka Akšamović, PhD, egyetemi docens, Kereskedelmi és Társasági Jogi tanszék, Eszék, daksamov@pravos.hr

Dr. Király Lilla PhD, adjunktus, Polgári Eljárásjogi és Jogszociológiai tanszék, Pécs, kiraly.lilla@ajk.pte.hu

Egy régió sikeres gazdasági fejlődéséhez a vállalkozások regionális szintű együttműködése jelentheti a kulcsot. Az egyesülések, felvásárlások és a vállalkozások egyéb együttműködési formái segíthetnek a jobb piaci pozíciók elérésében, a regionális vagy annál szélesebb vezető szerep biztosításában. Bár az együttműködésre való törekvésnek elsősorban magukból a vállalkozásokból kell kiindulniuk, a különböző országokban és régiókban működő vállalkozások együttműködésének sikere erősen függ olyan tényezőktől is, mint a társasági jogi és adójogi környezet, a monetáris politika, a regionális politika, stb. E tanulmány célja, hogy feltárja azoknak a jogi és az azon túlmutató tényezőknek a hatásait, amelyek befolyásolják a magyar és horvát vállalkozásokat a határokon átnyúló együttműködésben. Különös figyelmet fordítunk a magyar és horvát társasági jogi szabályozás bemutatására, valamint az ilyen együttműködést támogató regionális politika bemutatására (amennyiben ilyenre példát találunk). Emellett a sikeres regionális együttműködés egy konkrét példájával is szemléltetjük a régiókban megvalósítható kooperáció lehetőségeit. Az összefoglalásban az akadályok nevesítésére, valamint az együttműködést fejlesztését szolgáló javaslatok megfogalmazására kerül sor, amelyek segíthetik a szomszédos Horvátországot és Magyarországot a régiós szintű vállalkozási lehetőségeinek jobb kiaknázásában, és ez által hozzájárulnak az erőteljesebb gazdasági növekedéshez.

Kulcsszavak: egyesülés, stratégiai , strategic szövetség, klaszterek, regionális politika, regionális fejlődés

A vállalati vezetők javadalmazására vonatkozó elméletek és koncepciók, különös tekintettel az Egyesült Államok és az Európai Unió fejlődési irányaira

Doc.dr.sc. Jelinic Zvonimir, PhD, docens, Kereskedelmi Jogi Tanszék, Eszék, zjelinic@pravos.hr

Dr. Kecskés András, PhD, adjunktus, Gazdasági és Kereskedelmi Jogi Tanszék, Pécs, [ajk.pte.hu](mailto:kecskes.andras@ajk.pte.hu)

Nyomonkövetve a gazdasági recesszió és a pénzügyi válság hatásait, amelyek a fejlett nyugati gazdasági rendszereket az utóbbi időben súlytották, a vállalati vezetők javadalmazásának kérdése a társaságok felelős irányítás és a bankok valamint pénzügyintézetek irányítási rendszerére vonatkozó elméletek központi kérdésévé vált. Ebben a munkájukban a szerzők azt elemzik, hogy az Egyesült Államokban és az Európai Unióban a szabályozás milyen fejlődési irányai tapasztalhatók a vállalati vezetők javadalmazásának területén. A szerzők által képviselt fő álláspont szerint a megfelelő javadalmazási rendszer széleskörű közzétételi kötelezettségen és magas fokú transzparencián alapul annak érdekében, hogy megelőzhető legyen a vállalati vezetők részéről a túlzott kockázatvállalás, miközben a nyereség maximalizálása maximalizálására törekednek, s ezáltal az is elkerülhető legyen, hogy a vállalati integritása és pénzügyi stabilitása megrendüljön. Az európai szabályozás ismertetésének körében a tanulmány érinti a horvát és magyar szabályozás kereteit is.

Kulcsszavak: vezetői javadalmazás, a javadalmazási politika közzététele, a legjobb üzleti gyakorlat, EU

Környezet és emberi jogok európai regionális szemszögből

Dr. Adrienne Komanovics, PhD, egyetemi docens, Nemzetközi- és Európai jogi Tanszék, Pécs, komanovics.adrienne@ajk.pte.hu

Doc.dr.sc. Nives Mazur-Kumrić, PhD, egyetemi docens, Nemzetközi Jogi Tanszék, Eszék, nmazur@pravos.hr

A környezet szennyezése sajnálatos módon mindennapos jelenség a világon és szűkebb régiókban, Európában egyaránt. A probléma megoldására számos univerzális és regionális egyezmény született. Tagadhatatlan, hogy az ilyen irányú nemzetközi jogalkotás jelentősen hozzájárul a környezettudatos politikák előmozdításához. Ekként Horvátország és Magyarország is a nemzetközi és regionális standardoknak megfelelő nemzeti programokat, projekteket és stratégiákat dolgozott ki, és fogadott el. Mindkét ország részese olyan regionális kezdeményezéseknek, mint a Közép- és Kelet-Európai Regionális Környezetvédelmi Központ (REC), amelynek létrehozásában Magyarország is részt vett. Ami a kétoldalú kapcsolatokat illeti, Horvátország és Magyarország 2006-ban írta alá a környezet- és természetvédelmi együttműködésről szóló egyezményt. Több mint ezer szerződéssel a környezetvédelem a nemzetközi jog egyik leginkább szabályozott területe. Bár a környezeti tárgyú szerződések gyakorta tartalmaznak ellenőrzési és végrehajtási mechanizmust, a nemzetközi normák betartása javarészt az államok hajlandóságától függ. Ekként a hagyományos kormányközi módszerek néha nem elegendők, és azokat másfajta kikényszerítési módszerekkel kell kiegészíteni. Ez az a pont, ahol az egyes személyek aktivitása különös jelentőségű: több olyan nemzetközi emberi jogi fórum is létezik, ahova a környezetszennyezés „áldozatai” kérelemmel fordulhatnak, ideértve az Európai Emberi Jogi Bíróságot, amelynek környezeti tárgyú esetjoga folyamatosan bővül. E megoldás előnye, hogy a környezetkárosítás közvetlen érintettjei valószínűleg nagyobb aktivitást mutatnak jogaik érvényesítése terén. Az egyéni kérelmek elbírálása azonban részleges, töredezett eredményre vezet. Ezenkívül a Bíróság csak arról dönthet, hogy egy bizonyos jogszabály vagy gyakorlat összeegyeztethető-e az Egyezménnyel, avagy sem. Következésképp a Bíróság nem helyezheti hatályon kívül, és nem módosíthatja a kérdéses nemzeti jogszabályt vagy gyakorlatot. A nemzeti hatóságok tehát jelentős mozgástérrel rendelkeznek abban a tekintetben, hogy miképp tesznek eleget az ítéletben foglaltaknak, és ekként a végrehajtás nem feltétlenül felel meg a környezetvédelmi standardoknak.

Kulcsszavak: környezetvédelem, emberi jogok, európai jogi normák, Horvátország, Magyarország

Környezetvédelmi nevelés, környezetvédelmi információ – milyen hatékonysággal működik a tájékoztatás a régiókban?

Ljiljana Siber, MA bibl., mag.iur., könyvtárvezető, Eszék,
ljsiber@pravos.hr

Karoliny Eszter, könyvtárvezető, Eurojust,
ekaroliny@eurojust.europa.eu

A környezet védelméről mára számtalan nemzetközi, európai és kormányközi megállapodás, egyezmény és jogszabály született; ezek jelentős részének működése több évtizedes múltra tekint vissza. Nem kétséges immár, hogy a hosszú távú, fenntartható fejlődésnek alapvető eleme a természeti környezet védelme. Tanulmányunk első részében a régiókra vonatkozó nemzetközi- és európai jogi környezeti szabályozást tekintjük át, különös tekintettel ezek információs vonatkozásaira. Nem véletlen azonban, hogy a környezetvédelemben is alapvető szabály a gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan: a regionális és helyi szintű cselekvés alapvető eleme a környezetünkért folytatott munkának. Ennek a munkának pedig előfeltétele a környezettel kapcsolatos információkhoz való széles körű hozzáférés, a témában folytatott oktatás-nevelés is. Így tanulmányunk bemutatja a magyar és horvát határ régiókban folytatott környezeti információs és környezeti nevelési munkát, az ezt végző kormányzati és nem-kormányzati szervezeteket, oktatási és kulturális intézményeket, az e témában működő projekteket. Kísérletet teszünk e munka hatékonyságának felmérésére is: annak bemutatására, hogy a különböző utakon közvetített információ milyen mértékben jut el a célcsoportokhoz, melyek az egyes projektek hatásai. A tanulmány során végig kiemelt figyelmet fordítunk a határon átívelő együttműködések felderítésére, hiszen a környezetvédelem tájékoztatási – oktatási aspektusa is a globális, az államhatárokat figyelembe nem vevő eleme lehet ennek a politikai területnek.

Kulcsszavak: információk, információ nyújtás, nevelés, zöld könyvtár, természetvédelem, fenntartható fejlődés, régió, határon túli

együttműködés, Eszék – Pécs, Európai Unió, Horvátország, Magyarország

Együttműködés Horvátország és Magyarország között a környezetvédelem területén, különös tekintettel a határfolyók védelemre vonatkozó néhány alapvető kötelezettségére

Biljana Činčurak Erceg, mag.iur., tanársegéd, Nemzetközi Tengeri és Általános Fuvarjogi Tanszék, Eszék, biljana.cincurak@pravos.hr
Szappanyos Melinda, PhD, adjunktus, Eötvös József Főiskola, Baja, Nemzetközi Tanulmányok Tanszék, melinda@szappanyos.hu
Péter Tilk, PhD, egyetemi docens, Alkotmányjogi Tanszék, Pécs, tilk.peter@ajk.pte.hu

Az együttműködés Horvátország és Magyarország között századokkal ezelőtt elkezdődött számos területen, részben a közös határfolyók, a Duna és a Dráva miatt. Ez az együttműködés kiterjedt a környezetvédelem területére is a XX. században, amikor a nemzetközi közösség elkezdett jelentőséget tulajdonítani és szükségét érezni a környezet védelmének nemzetközi szinten. Olyan nemzetközi szerződések mellett, amelyek a régióban védik a környezetet, különösen pedig a vizeket, Horvátország és Magyarország további szerződéseket kötött: 1997-ben a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védelemről, majd 2006-ban a környezetvédelem és természetvédelem terén való együttműködésről. Az utóbbi speciális szabályokat létesített a két ország között, továbbá egy Vegyes Bizottságot az együttműködés biztosítására. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a két ország közötti együttműködés alapvető területeit: a határvizek védelmét célzó legfontosabb projekteket és a két ország néhány alapvető kötelezettségét e vonatkozásban.

Kulcsszavak: környezetvédelem, határfolyók, környezetvédelmi együttműködés, közös projektek, tájékoztatás

A gazdaság zöldebbé tételének néhány eszköze az EU-ban, és tükröződésük a regionális fejlesztésben

Dr. Horváth Zsuzsanna, PhD, egyetemi docens, Nemzetközi és Európai Jogi Tanszék, Pécs, horvath.zsuzsanna@ajk.pte.hu

Dr.sc. Jelena Legčević, PhD, egyetemi adjunktus, Módszertani és Információs Tudományok Tanszéke, Eszék, legcevic@pravos.hr

Az Európai Bizottság javaslata az Európai Unió „Jólét bolygónk felélése nélkül” című, új 7. Környezeti Akcióprogramjára (2012 vége), amely részben az ENSZ Rió+20 konferenciájára épülő dokumentum, célul tűzi, többek között, egy zöld, erőforrás-hatékony gazdaság fejlesztését, mint a fenntartható fejlődés stratégia központi elemét, valamint a környezeti követelményeknek az EU más politikáiba történő teljes körű integrálását. Az új Akcióprogram az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó Európa 2020 stratégiához hasonlóan sürgeti a termékek és szolgáltatások környezeti teljesítményének javítását célzó intézkedéseket, a környezeti szempontból fenntartható termékek kínálatának növelését, és jelentős változás ösztönzését e termékek iránti fogyasztói keresletben. Az EU fenntartható fogyasztás és termelés politikájának célja, hogy elszakítsa a gazdasági növekedést az erőforrások használatától, és hogy csökkentse a termékek káros környezeti hatásait, egész életútjukon keresztül. Az EU integrált termékpolitikája (IPP) és a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló Cselekvési Terv új életciklus szemléletet vezetett be, és létrehozta a megfontolt fogyasztást és a jobb termékek előállítását ösztönző eszközök kiegyensúlyozott elegyének kereteit. E tanulmány bepillantást nyújt az EU fenntartható termelés és fogyasztás politikájának átfogó kereteibe, új megközelítési módjába, céljaiba, alapelveibe és eszközeibe, továbbá, elemez néhány, a termékek és szolgáltatások környezeti teljesítményét javító intézkedést. Végül, a tanulmány vizsgálja az EU zöld törekvéseinek regionális dimenzióit, és azok tükröződését a horvát és a magyar regionális fejlesztési politikában.

Kulcsszavak: zöld gazdaság, fenntartható fejlődés, Rió+20, Európai Fenntartható Fejlődés Stratégia, Európa 2020, az EU új 7. Környezeti Akcióprogramja, fenntartható fogyasztás és termelés, fenntartható iparpolitika, környezeti integráció, gazdasági és jogi keret, környezeti vezetési rendszer, környezeti címkézés, EU – Magyarország – Horvátország fenntartható regionális fejlődés

Sažeci

Regional governance: regional development

Predstavljanje i mogućnosti regija unutar Europske unije

Mr.sc. Dunja Duić, asistentica, Katedra ustavnih i političkih znanosti, Osijek, dduic@pravos.hr

Dr.sc. Ágoston Mohay, asistent, Katedra međunarodnog i europskog prava, Pečuh, mohay.agoston@ajk.pte.hu

Doc.dr.sc. Tunjica Petrašević, docent, Katedra ustavnih i političkih znanosti, Osijek, tpetrase@pravos.hr

Cilj je ovog rada ukazati na mogućnosti koje regije imaju unutar Europske unije. Regije su u institucionalnom okviru Europske unije predstavljene unutar Odbora regija. Iako su njegove ovlasti relativno ograničene, Odbor regija ima utjecaj na zakonodavnu proceduru i donosi brojna nezakonodavna mišljenja koja također utječu na proces donošenja odluka unutar Unije. U radu će se procijeniti važnost prava Odbora regija na pokretanje tužbe za poništenje akta i njegova uloga u osiguravanju supsidijarnosti, od stupanja na snagu Lisabonskog ugovora. Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora poboljšana je položaj regija i gradova unutar političkog sustava EU. Važno je napomenuti da je stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora, lokalna i regionalna samouprava, po prvi put uključena u Ugovor. Drugi dio rada bavi se izravnim predstavljanjem i drugim mogućnostima koje regije imaju na području EU. Poseban naglasak će biti stavljen na ured Osječko-baranjske županije u Bruxellesu, koji je otvoren 2007. godine, od strane županije i grada Osijeka. Glavni ciljevi ureda su osigurati snažno zastupanje regionalnih interesa, pružanje županiji i gradu informacija o procesima koji su u tijeku u Bruxellesu i uspostaviti horizontalnu povezanost s drugim regijama i europskim institucijama. Budući da je ured Osječko-baranjske županije osnovan prije Lisabonskih promjena, ovaj će rad pokušati odgovoriti na pitanje jesu li Lisabonske promjene poboljšale proces izravnog predstavljanja. **Ključne riječi:** regija, Odbor regija, izravno predstavljanje, Europska unija, Lisabonski ugovor, supsidijarnost

Regionalni razvoj Republike Hrvatske i Mađarske: trenutno stanje i budući izazovi

Prof.dr.sc. Ivana Barković Bojanić, redovita profesorica, Katedra gospodarskih znanosti, Osijek, barkovic@pravos.hr

Prof.dr.sc. Tibor Kiss, izvanredni profesor, Ekonomski fakultet, Sveučilište u Pečuhu, kisst@tk.pte.hu

Katarina Marošević, dipl.oec., asistentica, Katedra gospodarskih znanosti, Osijek, katarina.marosevic@pravos.hr

Regionalni razvoj postaje jedna od najizazovnijih tema u doba globalizacije koja sve veću odgovornost za ekonomski rast i razvoj neke zemlje prebacuje s nacionalnog gospodarstva na regionalna. Nejednaki regionalni razvoj, gledajući kroz BDP/stanovniku, rast proizvodnje, zaposlenost, itd. – predstavlja u dugoročnom razdoblju jednu od najvećih prepreka održivog razvoja nacionalnog gospodarstva. Uzimajući u obzir sve ekonomske i socijalne posljedice regionalnih nejednakosti, ujednačen regionalni razvoj jest jedna od najvažnijih smjernica Europske unije, koja kroz kohezijsku politiku koristi trećinu svojeg proračuna kako bi smanjila postojeće regionalne razlike. Zemlje Središnje i Istočne Europe, kao što su Republika Hrvatska, Mađarska, Poljska, Slovačka ili Češka, svjedoci su rasta regionalnih nejednakosti unutar svojih granica. Zbog navedenog, nacionalne vlade sve su svjesnije uloge regionalnog razvoja i potrebe za definiranjem koherentnih regionalnih razvojnih politika. Ovaj rad fokusira se na Republiku Hrvatsku i Mađarsku. U mnogim se aspektima Hrvatska i Mađarska bitno ne razlikuju što se tiče regionalne nejednakosti. Obje zemlje imaju izraženu svijest o regionalnom razvoju i nužnosti smanjenja regionalnih nejednakosti. Stoga razvijaju institucionalne i organizacijske okvire kako bi promicale ravnomjeran regionalni razvoj. Ipak, u obje zemlje postoji dovoljno prostora za poboljšanje javnih politika i programa. Svrha ovoga rada je analizirati regionalni razvoj i politike u Hrvatskoj i Mađarskoj u kontekstu napora koji vrši EU u promociji ekonomske i socijalne kohezije s krajnjim ciljem smanjivanja razvojnih razlika između 271 različite regije. Statistička analiza regionalnih

nejednakosti u obje zemlje biti će upotpunjena deskriptivnom statistikom o uzrocima nejednakog regionalnog razvoja koji obuhvaća različite elemente regionalnih nejednakosti kao što su ekonomski, socijalni, prostorni itd. Nadalje, raspravljat će se o instrumentima regionalne politike koji su usmjereni na različita pitanja poput konkurentnosti, uloge regionalnih i lokalnih sudionika pri provođenju razvoja i sl. Umjesto zaključka rad će ponuditi izabrane preporuke ili smjernice o tome kako unaprijediti politike regionalnog razvoja.

Ključne riječi: regionalni razvoj, regionalne nejednakosti, regionalna politika, regionalna konkurentnost, Republika Hrvatska, Mađarska

Mogućnosti korištenja strukturnih fondova Europske unije u svrhu regionalnog razvoja Hrvatske i Mađarske

Jelena Dujmović, mag.iur., asistentica, Katedra upravnih znanosti, Osijek, jdujmovi@pravos.hr

Ana Đanić, mag.iur., asistentica, Katedra upravnih znanosti, Osijek, adjanic@pravos.hr

Doc.dr.sc. Eszter Rózsás, docentica, Katedra za upravno pravo, Pécs, rozsas.eszter@ajk.pte.hu

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju otvaraju se mnogobrojne mogućnosti korištenja sredstava iz strukturnih fondova, namijenjenih projektnim aktivnostima što pridonose ujednačenom razvoju. Navedenim aktivnostima ujedno se promiče i ukupna konkurentnost europskog gospodarstva u skladu s pravilima javne nabave te načelima transparentnosti i ekonomičnosti. U radu se analiziraju ostvarene pripreme za upravljanje sredstvima iz europskih strukturnih fondova te se naglašava uloga uspostavljanja učinkovitog sustava nadzora nad njihovim korištenjem. Ističe se važnost preuzimanja mađarskih iskustava u cilju kvalitetnijeg pristupa planiranju projekata utemeljenom na strateškom planiranju. Europska unija ostvaruje svoj regionalni razvoj i političke ciljeve pomoću subvencija osiguranih iz strukturnih i kohezijskih fondova. U Mađarskoj je u sklopu Novog Széchenyi plana iz državnog proračuna i fondova EU osiguran iznos od 8000 milijardi forinti za regionalni razvoj u razdoblju od 2007. do 2013. godine. Dodjela takvog velikog

iznosa sredstava zahtjeva temeljitu pripremu i planiranje, osnovano na opsežnom socijalnom partnerstvu, za što je odgovorna Državna regionalna agencija. S jedne strane, u radu se razmatraju zadaće Državne regionalne agencije što se odnose na provedbu Novog Széchenyi plana, koordinacija planiranja operativnih programa, praćenje provedbe, javni natječaji, odabir poslovnih subjekata koji će na taj način biti podržani. S druge strane, u radu se također predstavlja i Széchenyi programski ured koji obavlja poslove u vezi s provedbom Novog Széchenyi plana (uključujući popularizaciju operativnih programa fondova i olakšavanje potrošnje sredstava).

Ključne riječi: strukturni fondovi, regionalni razvoj, održivi gospodarski i društveni razvoj, regionalna konkurentnost, Državna regionalna agencija, Széchenyi programski ured

Uvjeti aktivnog i učinkovitog sudjelovanja nevladinih organizacija (NVO) u politici regionalnog razvoja

Dr.sc. Attila Pánovics, viši predavač, Odjel za međunarodno i europsko pravo, Pečuh, panovics@ajk.pte.hu

Doc.dr.sc. Rajko Odošaš, docent, Katedra gospodarskih znanosti, Osijek, rodobasa@pravos.hr

Partnerstvo je već dugo vremena jedno od ključnih načela kohezijske politike Europske unije. Aktivno uključivanje svih dionika u cijelom programskom ciklusu (priprema, provedba, praćenje i evaluacija) je ključno za uspješno korištenje sredstava iz EU „Common Strategic Framework“ (CSF) fondova, a to je pak neophodno da bi se osigurao jači i širi utjecaj na korištenje javnog novca. Prihvatanje partnerstva je zajedničko svim državama članicama EU, no pri tome postoje snažne razlike u primjeni načela partnerstva. Glavni cilj ovoga rada je istražiti ulogu nevladinih organizacija (NVO, NGO) koje predstavljaju civilno društvo. Analiza započinje kratkim uvodom u koncept partnerstva kao načela kohezijske politike. Nakon toga slijedi pregled definicija izraza „nevladine organizacije“ u pravnom sustavu Mađarske i Hrvatske. Nvladinim organizacija često nedostaju

sredstva u pogledu osoblja i infrastrukture da bi mogle aktivno sudjelovati u strategijskom planiranju, programiranju i odlučivanju. U radu se analiziraju prepreke aktivnijem uključivanju nevladinih organizacija, kao i novi elementi u Kohezijskoj politici EU za sljedeće programsko razdoblje (2014-2020) koji imaju potencijal poticati razvoja partnerstva. Nevladine organizacije također mogu poslužiti kao potencijalni predlagatelji projekata za financiranje iz EU fondova i stoga mogu dati značajan doprinos jačanju apsorpcijskog kapaciteta zemalja članica EU u odnosu prema CFS fondovima. Svrha rada je pružanje potpore izgradnji kapaciteta nevladinih organizacija kao i širenje kvalitetne postojeće suradnje u okviru South-Transdanubian Operational Programme za razdoblje 2011-2013.

Ključne riječi: ključne riječi: koncept partnerstva, kohezijska politika EU, CSF fondovi EU, nevladine organizacije, apsorpcijski kapacitet država članica EU

Transparentnost na lokalnoj i regionalnoj razini u Hrvatskoj i Mađarskoj

Doc.dr.sc. Anita Blagojević, docentica, Katedra ustavnih i političkih znanosti, Osijek, ablagoje@pravos.hr

Dr. habil. Tímea Drinóczi, izvanredna profesorica, Katedra ustavnog prava, Pečuh, drinoczi.timea@ajk.pte.hu

Dr.sc. Miklós Kocsis, viši predavač, Katedra ustavnog prava, Pečuh, kocsis.miklos@ajk.pte.hu

Važnost načela transparentnosti je neupitna. Da bismo opravdali ovo stajalište, možda je dovoljno samo reći kako je demokratski proces bez transparentnosti nezamisliv. Kao jedan od pet stupova (europske) dobre vladavine – uz sudjelovanje (participaciju), odgovornost, djelotvornost i usklađenost (koherentnost), definirane u Bijeloj knjizi o europskom vladavinskom sustavu iz 2001. – transparentnost se može smatrati jednim od fundamentalnih načela demokracije i vladavine prava. Načelo transparentnosti i ostala načela dobre vladavine primjenjuje se na sve razine vladavine: globalnu, europsku, nacionalnu, regionalnu i lokalnu, te stoga zahtijevaju napore svih

europskih institucija, sadašnjih i budućih zemalja članica, regionalnih i lokalnih vlasti i civilnog društva. Iako značenje transparentnosti ovisi o mnogim čimbenicima, za potrebe ovog rada ograničit ćemo se na transparentnost kao konstitutivni element lokalne demokracije. Imajući u vidu da, kao vrlo moćan čimbenik, transparentnost može unaprijediti vladavinu, ojačati lokalni i regionalni razvoj, te dati svoj obol borbi protiv korupcije (i *vice versa*), u prvom dijelu rada fokusiramo se na koncept dobre vladavine (točka 1.1) i načelo transparentnosti (točka 1.2), te naglašavamo značenje i važnost transparentnosti na lokalnoj i regionalnoj razini (točka 1.3). Nastavljamo s analizom različitih aspekata načela transparentnosti na lokalnoj i regionalnoj razini u Hrvatskoj (točka 2.1) i Mađarskoj (točka 2.2), uključujući, *inter alia*, pravo na pristup informacijama, transparentnost procedure donošenja propisa, sudjelovanje javnosti. U zaključku (točka 3), predstavljamo uočene razlike i sličnosti u hrvatskim i mađarskim propisima i praksi.

Ključne riječi: transparentnost, dobra vladavina, pravo na pristup informacijama, transparentnost procedure donošenja propisa, sudjelovanje javnosti

Međuopćinska suradnja “bez granica” u Hrvatskoj i Mađarskoj

Prof.dr.sc. Boris Bakota, izvanredni profesor, Katedra upravnih znanosti, Osijek, bbakota@pravos@hr

Dr. habil. Adrián Fábrián, izvanredni profesor, Katedra za upravno pravo, Pečuh, fabian.adrian@ajk.pte.hu

Prof.dr.sc. Boris Ljubanović, izvanredni profesor, Katedra upravnih znanosti, Osijek, ljboris@pravos@hr

Općinska je suradnja tradicionalno pitanje nacionalnoga zakonodavstva. No, u posljednjim desetljećima partnerstvo lokalnih samouprava, a poglavito u polju regionalnoga razvitka postalo je također i važno područje nadnacionalne regulacije. Zakonodavac u Mađarskoj, s obzirom na EU pravo, pomaže i potiče suradnju između mađarskih jedinica lokalne samouprave i stranih jedinica lokalne samouprave, primjerice provedbom Regulative br. 1082/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. –

European grouping of territorial cooperation (EGTC). Republika Hrvatska svojim Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi regulirala suradnju hrvatskih općina, gradova i županija sa stranim jedinicama lokalne i regionalne samouprave. Sporazumi o suradnji podložni su nadzoru zakonitosti Ministarstva uprave Republike Hrvatske. Zakonom su uspostavljene i osnove za moguću suradnju hrvatskih jedinica lokalne i regionalne samouprave, kao i uspostavljanje njihovih saveza.

Ključne riječi: međuopćinska suradnja, lokalna samouprava, regionalna samouprava, regionalni razvitak, grupacija teritorijalne suradnje, prekogranična suradnja

Financije jedinica lokalne i regionalne samouprave

Dr.sc. Zsombor Ercsey, mlađi predavač, Katedra financijskog prava, Pečuh, ercsey.zsombor@ajk.pte.hu

Emina Jerković, mag.iur., asistentica, Katedra financijskih znanosti, Osijek, ekonjic@pravos.hr

Prof.dr.sc. Renata Perić, redovita profesorica, Katedra financijskih znanosti, Osijek, rperic@pravos.hr

Dr.habil. Csaba Szilovics, izvanredni profesor, Katedra financijskog prava, Pečuh, szilovics.csaba@ajk.pte.hu

Akademski rezultati i znanstveni doprinos rada objavljenog unutar EUNICOP projekta temelj su nastavka suradnje na ovom radu koji analizira razvojne trendove financija jedinica lokalne i regionalne samouprave. U skladu s tim, razmotrit ćemo različite načine ustrojavanja samih jedinica (županija, gradova i općina) i zadatke, obveze i ovlasti koje su im dodijeljene u svjetlu trenutne ekonomske i financijske situacije. U tom smislu, predstaviti ćemo modifikaciju mađarskog sustava, uzimajući u obzir novu pravnu regulativu primjenjivu na ovo područje. Usporedit ćemo novi mađarski sustav s hrvatskim sustavom koji je trenutno na snazi, oslanjajući se istovremeno na modele koji su u primjeni u državama članicama EU. Skrenut ćemo pažnju i na mjere europske prakse koje su primjenjive i u mađarskom i u hrvatskom sustavu uz prijedlog kako ih što učinkovitije primijeniti. U nastavku ćemo ispitati i moguće metode

regionalne suradnje kad su u pitanju financije i javni prihodi, fokusirajući se na razvoj regionalnih kapaciteta u vezi sa zajedničkim prekograničnim aktivnostima. Sastavit ćemo prijedlog o tome kako potaknuti jedinice na diskusiju i zajedničke projekte.

Ključne riječi: regionalni razvoj, javni prihodi, proračun JLRS, financijsko upravljanje, prekogranično financiranje

Veleposjed u Baranji tijekom 18. i 19 st.

Dr.sc. Zsuzsanna Peres, viši predavač, Katedra za pravnu povijest, Pečuh, peres.zsuzsanna@ajk.pte.hu

Prof.dr.sc. Miro Gardaš, izvanredni profesor, Katedra Pravno-povijesnih znanosti, Osijek, mgardas@pravos.hr

Jelena Roškar, mag.iur., asistentica, Katedra Pravno-povijesnih znanosti, Osijek, jroskar@pravos.hr

Temeljna obilježja kasnofeudalnih veleposjedničkih odnosa u Slavoniji i Baranji posljedica su zbivanja nastalih neposredno nakon rata za oslobođenje od turske vlasti. Iako su plemićki posjedi na ovim područjima postojali u ranijem srednjem vijeku, višegodišnja turska vladavina rezultirala je gubitakom pravnih osnova držanja bivših posjednika, a novim posjednicima postali su istaknuti plemići s područja cijele Austrijske carevine kojima su zemljoposjedi darovani kao nagrada za sudjelovanje u ratu protiv Turaka. Do uobličjenja takvog tipa veleposjeda u Baranji došlo je početkom 18. st., a prve veleposjede na području južne Baranje darovnicom su dobili Janos i Friedrich Veterani koji su posjedovali Dardu i okolicu, te nadvojvoda Eugen Savoyski kome je hrvatsko-ugarski kralj Leopold 1. ustupio posjed Bellye. Na sjevernom dijelu baranjske županije posjede su stekli uglavnom stranci te istaknuti mađarski aristokrati. Pored manorijalnog sustava, ustroj lokalne uprave u granicama županije i uspostava upravnih organa vlasti također su važan dio istraživanja. Djelovanje županije i grada Pečuha (stjecanje statusa slobodnog kraljevskog grada) prikrat ćemo uvidom u akte županijske skupštine te arhivsku građu vezanu uz naslov rada. U nastavku rada prikazat ćemo i pravno uređenje baranjskih vlastelinstava te promjene u vlasničkim odnosima kojima su posjedi bili izloženi tijekom 18. i 19. stoljeća.

Ključne riječi: veleposjed, donacije, vlaselinstvo Bellye i Darda, županija Baranja, slobodni kraljevski grad Pečuh.

Geneza i evolucija lokalnih samouprava u vrijeme dualizma

Višnja Lachner, mag.iur., asistentica, Katedra Pravno-povijesnih znanosti, Osijek, vlachner@pravos.hr

Dr.sc. Zsuzsanna Peres, viši predavač, Katedra za pravnu povijest, Pečuh, peres.zsuzsanna@ajk.pte.hu

Prof.dr.sc. Josip Vrbošić, redoviti profesor, Katedra Pravno-povijesnih znanosti, Osijek, jvrbosic@pravos.hr

U radu se razmatra reorganizacija mađarske lokalne samouprave nakon Austro-ugarske nagodbe 1867. godine. Prije svega, opisana su načela moderne uprave kao što su poštivanje zakonitosti na području uprave ili odvajanje uprave od sudstva, a koja su u Mađarskoj regulirana Zakonskim aktom br. 4. iz 1869. Članak sadrži, osim opisa organizacije lokalne samouprave, organizaciju županija, gradova koji imaju samoupravna prava, seoskih općine koje se dijele na male, velike i "male gradove koji imaju redovita vijeća". U sklopu ovog lokalnog samoupravnog sustava dvostruki zadaci i samouprave te centralizirane i moderne javne uprave morali su biti ponovno uspostavljeni nakon završetka neoapsolutizma i regulirani s nekoliko zakona tijekom zadnje trećine 19. i početkom 20. stoljeća. Nakon sklapanja Hrvatsko-ugarske nagodbe, organizacijski je lokalna samouprava u Hrvatskoj i Slavoniji i dalje funkcionirala u okviru županija kao najviših administrativno-teritorijalnih jedinica te općina i gradova. Županije, kao temelj političko-teritorijalne organizacije, i županijska uprava doživjele su za vrijeme trajanja Nagodbe tri nove organizacije i to 1870., 1874. i 1886. godine. Ipak, osobitu pozornost privlači teritorijalno-upravno ustrojstvo ustanovljeno zakonom iz 1886. godine kojim su utvrđeni temelji moderne upravne organizacije na ovim područjima. Nešto širi oblik samoupravljanja nalazimo tek u gradskim i seoskim općinama, kao lokalnim samoupravnim tijelima i pomoćnim organima državne uprave. Položaj i ustroj hrvatskih gradova bio je uređen zakonom iz 1881. godine koji je ujedno bio i prvi zakon Hrvatskog sabora što je uredio ustroj i položaj gradova u

modernom razdoblju. Ova lokalna samouprava bila je pod dominirajućim austrijsko-mađarskim utjecajem, osobito preko izvršnih organa – bana, župana – te obilježena tendencijom prema centralizaciji.

Ključne riječi: Austro-ugarska nagodba, načela moderne uprave, lokalna samouprava, županije, centralizacija

Globalni izvori lokalnih prava – primjer “pravedne cijene” (*iustum pretium*)

[Prof.dr.sc. Marko Petrak](#), redoviti profesor, Katedra za rimsko pravo, Zagreb, marko.petrak@pravo.hr

[Dr.sc. Nikol Žiha](#), viša asistentica, Katedra rimskog prava, Osijek, nikolz@pravos.hr

[Dr.sc. János Jusztinger](#), viši predavač, Katedra za rimsko pravo, Pečuh, jusztinger.janos@ajk.pte.hu

Cilj ovog istraživanja je analizirati utjecaj globalnih pravnih sistema (posebice rimskog i kanonskog prava) na razvoj lokalnih pravnih poredaka u Mađarskoj i Hrvatskoj na primjeru instituta „pravedne cijene“ (*iustum pretium*). Kako bi se što detaljnije mogla obraditi navedena tematika, prethodno će se prikazati razvoj ideje o pravednoj cijeni (*iustum pretium*) u antičkim filozofijskim i religijskim učenjima te posebice u antičkom rimskom pravu, s posebnim osvrtom na institut prekomjernog oštećenja (*laesio enormis*). Istraživanje će - inter alia - pokušati pružiti odgovor na pitanje, je li rimski pravni sustav uz pomoć instituta *laesio enormis* bio sposoban uskladiti princip pravičnosti sa zahtjevima stabilnog trgovačkog prometa. Potom će se ukratko raščlaniti shvaćanja o *iustum pretium* u srednjovjekovnoj rimskoj pravnoj tradiciji i u srednjovjekovnom kanonskom pravu. Na temelju spoznaja dobivenih tom raščlambom, u središnjem dijelu rada će se nastojati istražiti možebitni utjecaj srednjovjekovnih shvaćanja o pravednoj cijeni na onodobna ugarska i hrvatska pravna vrela, osobito na Werbőczyjev Tripartit iz 1514. godine te na Iločki statut iz 1525. godine. Stoga će se detaljno obraditi svi relevantni aspekti pravnog značenja izraza *iustum pretium* te ostalih istoznačnih ili podudarnih izraza (*condignum pretium*, *iusta aestimatio*, *condigna aestimatio*) u

odredbama tih dvaju pravnih vrela. U posljednjem dijelu istraživanja, istražiti će se utjecaj rimsko-kanonskog načela jednake vrijednosti činidaba kao izraza komutativne pravednosti (iustitia commutativa) na suvremeno mađarsko i hrvatsko obvezno pravo. Navedeno načelo kao današnji oblik antičke ideje „pravedne cijene“ (iustum pretium) također će se posebice analizirati na primjeru instituta prekomjernog oštećenja (laesio enormis). Autori se nadaju da će navedenim istraživanjem pružiti jedan prilog raspravi o utjecaju globalnih pravnih sistema na „lokalne“ pravne tradicije u prošlosti i sadašnjosti.

Ključne riječi: iustum pretium, rimsko pravo, recepcija, Tripartitum, Iločki statut, građansko pravo

Uloga nižih i viših sudova u tumačenju hrvatskog i mađarskog prava

Doc.dr.sc. Ivana Tucak, docentica, Katedra pravno-teorijskih znanosti, Osijek, itucak@pravos.hr

Prof.dr.sc. Antal Visegrády, redoviti profesor, Katedra za filozofiju prava i države, Pečuh, visegrady.antal@ajk.pte.hu

Sudovi, osim što “primjenjuju”, također tumače pravo te ga tako nužno i razvijaju. Rimsko pravno načelo “praetor ius facere non potest” je i danas živo, barem u formalnom smislu utemeljeno na zakonskim aktima. Međutim, u konkretnom slučaju, kada donosi odluku, s obzirom na izbor, tumačenje i primjenu pravne norme (njezini pojedinačni elementi), činjenica je da sudac također stvara “pravo sudske prakse” (“praetor ius facit inter partes”). U oba pravna sustava odluke temeljne važnosti vrhovnih sudova imaju dominantnu ulogu u osiguranju ujednačenosti sudske prakse i u razvoju prava. Vrhovni i regionalni sudovi analiziraju praksu nižih sudova. S obzirom na temu istraživanja, odluke ustavnih sudova imaju osobitu ulogu. Djelatnost ustavnih sudova se ne proteže na primjenu prava, to (posebno) tijelo ne može rješavati posebne pravne sporove, njegova je primarna uloga ona “negativnog zakonodavca”, odnosno “uklanjanje” (ukidanje) normi koje su u sukobu s temeljnim zakonom (nadzor ustavnosti), dok je njegova sekundarna uloga vjerodostojno tumačenje ustava. “Ustav kako ga tumače” ustavni sudovi neposredno obvezuje

druge sudove i putem njih posredno obvezuje sve sudionike sudskih postupaka.

Gljučne riječi: zakon, tumačenje, pravna teorija

Onečišćivač plaća (?) – obeštećenje kod prekograničnih ekoloških šteta

[Prof.dr. László Kecskés](#), redoviti profesor, Katedra za građansko pravo, Pečuh, kecskes.laszlo@ajk.pte.hu

[Dr. Kolos Kovács](#), asistent, Katedra za građansko pravo, Pečuh, kovacs.kolos@ajk.pte.hu

[Doc.dr.sc. Mirela Župan](#), docentica, Katedra za međunarodno privatno pravo, Osijek, mzupan@pravos.hr

Nesreće s ekološkim posljedicama uzrokuju oštećenja okoliša i / ili pojedinaca. Onečišćenje ne poznaje nacionalne granice te se lako može proširiti izvan države u kojoj je nastalo. Zakonodavci diljem svijeta na zagađenje okoliša odgovaraju usvajanjem načela “onečišćivač plaća”, što čini temelj nacionalnih režima odgovornosti za štetu na okolišu. Načelo po kojemu onečišćivač plaća iziskuje od onečišćivača da snosi teret otklanjanja štete koju je uzrokovao. Takve prekogranične ekološke štete najčešće će imati štetne utjecaje na susjedne države, uslijed čega doktrina “onečišćivač plaća”, kao i samo obeštećenje, zahtijeva primjenu prekograničnih pravnih metoda. Pravni okvir za rješavanje prekograničnih građanskopravnih zahtjeva odnosi se na ujednačeno pravo (kako materijalno tako i međunarodno privatno pravo EU te drugih međunarodnih organizacija) i na nacionalne pravne izvore. Na europskoj je razini tijekom godina zaštita okoliša postala važna politika EU te je razvijen značajan korpus pravne stečevine. Pravila EU što se bave ovim pitanjem su, ovisno o naravi problema, dio upravnog ili građanskog prava. Ovaj članak namjerava predstaviti pravni okvir za rješavanje prekograničnih ekoloških odštetnih zahtjeva građanskopravne naravi. Postojanje i funkcioniranje pravnog mehanizma za rješavanje u takvim slučajevima doprinosi pravnoj sigurnosti u pograničnoj regiji Mađarska – Hrvatska. Ovdje naglašavamo samo dvije okosnice rasprava na ovu temu: hoće li nadležan za rješavanje ovakvih zahtjeva

biti sud države u kojoj je šteta nastala ili onaj u kojem je nastupila štetna posljedica?; koja od sukobljenih materijalnih pravila o građanskoj odgovornosti za štetu treba primijeniti?

Ključne riječi: građanskopravna odgovornost, ekološka šteta, pravni okvir, međunarodno privatno pravo, mjerodavno pravo, međunarodna nadležnost

Proceduralni aspekti zaštite okoliša u hrvatskom i mađarskom pravnom sustavu

Dr. Gergely Czoboly, doktorant, Katedra građanskog postupovnog prava i pravne sociologije, Pečuh, czoboly@ajk.pte.hu

Paula Poretti, mag.iur., asistentica, Katedra građansko-pravnih znanosti, Osijek, pstojcevc@pravos.hr

Posljednjih nekoliko desetljeća zaštita okoliša prepoznata je kao značajno društveno, političko i pravno pitanje na nacionalnoj, kao i na razini Europske unije. Pravo na adekvatnu pravnu zaštitu na području zaštite okoliša smatra se individualnim pravom, a prema nekima ubraja se i u ljudska prava treće generacije. Istovremeno, zaštita okoliša od interesa je i za državu pa se stoga smatra i javnim interesom. U novije vrijeme, zaštita okoliša prepoznata je i kao kolektivni interes, čak interes koji podjednako pripada svim građanima (*actio popularis, quivis ex populo*). Pred nacionalnim zakonodavcem izazov je pronalaženja ravnoteže među navedenim interesima a ujedno i harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU.

Učinkovita zaštita okoliša pretpostavlja učinkovito ostvarenje prava zaštite okoliša. Otklanjanje nedostataka unutar nacionalnih sustava zahtijeva razmatranje proceduralnih aspekata prava zaštite okoliša. U prvom dijelu rada autori ispituju zakonski okvir kojim je regulirana zaštita okoliša na nacionalnoj razini. Pokušavajući detektirati nedostatke postojećih rješenja unutar pregleda nacionalnih zakonodavstava bave se istovjetnim proceduralnim pitanjima, osobito individualnim i kolektivnim tužbama za zaštitu okoliša. U drugom dijelu rada autori se bave usporedbom nacionalnih propisa na području prava zaštite okoliša. Svrha komparativne analize jest

pronalaženje mogućih rješenja utvrđenih problema i nedostataka unutar nacionalnih sustava. U posljednjem dijelu rada autori se osvrću na politiku i propise na području prava zaštite okoliša unutar zakonodavstva EU te praksu Europskog suda kako bi utvrdili razinu usklađenosti nacionalnih rješenja s ciljevima koje je postavila EU.

Autori, imajući na umu sličnosti propisa na području građanskog prava hrvatskog i mađarskog pravnog sustava, ispituju i analiziraju postojeća proceduralna rješenja na području prava zaštite okoliša hrvatskog i mađarskog pravnog sustava u svrhu detekcije otvorenih pitanja, sumnji i shvaćanja s kojima se nacionalni zakonodavci suočavaju nastojeći ostvariti svoju zadaću.

Ključne riječi: zaštita okoliša, javni interes, individualne tužbe, kolektivne tužbe, zakonodavstvo EU, komparativno proceduralno pravo

Kaznenopravna zaštita okoliša u Mađarskoj i Hrvatskoj u kontekstu usklađivanja s regulacijom Europske unije

Doc.dr.sc. László Kóhalmi, docent, Odjel za kriminologiju i kazneno pravo, Pečuh, kohalmi.laszlo@ajk.pte.hu

Barbara Herceg, mag. iur, asistentica, Katedra kaznenopravnih znanosti, Sveučilište, Osijek, barbara.herceg@pravos.hr

Doc.dr.sc. Igor Vuletić, docent, Katedra kaznenopravnih znanosti, Osijek, igor.vuletic@pravos.hr

Jačanje kaznenopravne zaštite okoliša danas je globalni trend. Europska unije je odredila normativni okvir budućeg razvoja ovog područja s ciljem usklađivanja zakonskih odredbi država članica. Okoliš i njegova kaznenopravna zaštita primarni su odraz socijalnog aspekta svake demokratske države i ova zaštita mora biti dio humanističkog i demokratskog akcijskog programa. Promatrano s aspekta tržišne ekonomije, intervencija države nužna je radi zaštite okoliša. Kaznena djela ove sfere moraju biti koncipirana tako da zadovoljavaju potrebe društva. Svrha ovoga rada jest odrediti kako su Mađarska i Hrvatska odgovorile na izazov kaznenopravne zaštite okoliša. Ovo je osobito zanimljivo ako se uzme u obzir da je Hrvatska usvojila novi Kazneni zakon koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013.

Najveći problem mađarskih kaznenih djela protiv okoliša je njihova tamna brojka. Isto možemo reći i za Hrvatsku. Za zakonodavstva svih država članica osobito je važna direktiva 2008/99/EK od 19. studenog 2008., o zaštiti okoliša putem kaznenog prava. Autori će analizirati i usporediti mađarsko i hrvatsko kazneno zakonodavstvo, procijeniti njegovu uspješnost i dati prijedloge budućeg razvoja područja zaštite okoliša unutar kaznenog prava.

Ključne riječi: kazneno pravo, okoliš, Europska unija, zaštita, regulacija, usklađivanje

Upućeni radnici u Hrvatskoj i Mađarskoj

Dr.sc. Erika Kovács, Institut za austrijsko i europsko radno pravo i pravo socijalne sigurnosti, Sveučilište ekonomije i poslovanja Beč, dr.erika.kovacs@googlemail.com

Dr. Zoltán Bankó, PhD, docent, Katedra radnopravnih i socijalnih znanosti, Pečuh, banko.zoltan@ajk.pt.e.hu

Prof.dr.sc. Mario Vinković, izvanredni profesor, Katedra radnopravnih i socijalnih znanosti, Osijek, mvinkovi@pravos.hr

Početni cilj europske integracije bio je usmjeren na uklanjanje svih prepreka slobodi kretanja radnika na području Europske unije s namjerom optimalnog alociranja radne snage na jedinstvenom tržištu i povećanja konkurentnosti, uključujući i globalni konkurentski položaj Unije. Usporedo sa slobodom kretanja radnika razvijao se i drugi oblik prekograničnog kretanja radnika koji je obuhvaćao osobe koje su na određeno vrijeme upućene (izaslane, odaslane) od svoga poslodavca u drugu državu članicu u odnosu na državu u kojoj uobičajeno rade. Upućivanje radnika dominantno je u funkciji slobode pružanja usluga i s ozbiljnom posljedicom da se na upućene radnike primjenjuje samo dio radnopravne regulative države domaćina. Upućivanje radnika generira ključne tenzije: prvo između socijalnih prava radnika i ekonomskih povlastica Unije i, drugo, između proturječnih ekonomskih i socio-političkih interesa država upućivanja i država domaćina. Spomenuti proturječni ciljevi na razini su EU riješeni u korist ekonomskih interesa, odnosno konkurentskog položaja Unije. Rad u prvom dijelu naglašava opći europski okvir i

suvremene izazove u pogledu upućivanja radnika. Središnji dio je usmjeren na pravno stanje i posebne administrativne odredbe u slučajevima upućivanja radnika između Hrvatske i Mađarske. Radom se nastoji dati odgovor na pitanje koje odredbe trebaju primijeniti poslodavci i koje pravo aplicira na radnike, u slučajevima kad hrvatski poslodavac namjerava uputiti radnika u Mađarsku i *vice versa*.

Ključne riječi: upućeni radnici, EU, Hrvatska, Mađarska, socijalna prava, ekonomske povlastice

Nezadovoljstvo tuđinaca: migranti i pravo na štrajk

Dr.sc. Edit Kajtár, viša predavačica, Katedra radnog prava i prava socijalnog osiguranja, Pečuh, kajtar.edit@ajk.pte.hu)

Mr.sc. Helga Špadina, asistentica, Katedra međunarodnog prava, Osijek, hspadina@pravos.hr

Migracije i pravo na štrajk često privlače pažnju znanstvenika. Ovo nije iznenađujuće budući da obje pojave izazivaju pažnju i kontroverze na tržištu rada. Cilj ovog članka je doprinos unapređenju istraživanja i proučavanje interakcije između radnih migracija i prava na štrajk. Tržišta rada su se tijekom posljednjeg desetljeća transformirala. Promjene su imale učinak ne samo na radnike migrante, već i na radnike državljanke. Štrajkovi od strane ili protiv radnika migranata su jedna od znanstveno najintrigantnijih tema suvremenog radnog prava, posebice uzimajući u obzir trenutni razvoj zajedničkog EU migracijskog zakonodavstva koje se u najvećem dijelu odnosi na radne migracije i nastoji primijeniti u praksi pristup utemeljen na pravima (radnika migranta). Članak će obuhvatiti međunarodni, regionalni i nacionalni zakonodavni okvir i sudsku praksu koja se odnosi na pravo radnika migranata na štrajk, kao i pravo na štrajk radnika državljanke protiv radnika migranata, s posebnim naglaskom na mađarsko i hrvatsko zakonodavstvo i praksu, a imajući na umu mađarsko članstvo u EU i sudjelovanje u zajedničkoj EU migracijskoj politici, kao i skoro pridruživanje Republike Hrvatske Uniji te njezine obveze usklađivanja zakonodavstva s pravnom stečevinom Unije. Članak će analizirati reference i posljedice *pro* i *contra* propisa obzirom na pravo na štrajk

radnika migranata i utvrditi će pravne nedorečenosti koje bi mogle ugroziti pravo na štrajk različitih kategorija radnika migranata tj. migranata u različitim EU boravišnim statusima i migranata koji su zaposleni u zanimanjima u kojima su posebno izloženi mogućim zloupotrebama prava. Pravo na štrajk radnika migranata ima središnju ulogu u zaštiti temeljnih radnih prava radnika migranata, a često je ugroženo zbog zakonske povezanosti zaposlenja kod određenog poslodavca i prava na boravište (u slučajevima u kojima radnik migrant ostvaruje pravo na boravište temeljem zaposlenja).

Ključne riječi: štrajk, transnacionalna industrijska akcija, migracije, solidarnost, konflikt, posebno ugrožena zanimanja, zajednička EU migracijska politika

Građanskopravni okviri odgovornosti tvrtki za štetu u okolišu i njihov utjecaj na regionalni razvoj

Dr. Mária Márton, asistent, Katedra poslovnog i trgovačkog prava, Pécs, marton.maria@ajk.pte.hu

Dr.sc. Dubravka Klasiček, viša asistentica, Katedra građanskopravnih znanosti, Osijek, dklasice@pravos.hr

Nataša Lucić, mag. iur., asistent, Katedra gospodarskih znanosti, Osijek, nlucic@pravos.hr

Jedan od osnovnih ciljeva regionalnog razvoja učinkovita je zaštita okoliša, a osnovni instrument u postizanju ovoga cilja upravo je dobar zakonodavni okvir. Osnovna je tema ovoga rada građanskopravna regulacija odgovornosti tvrtki za štetu u okolišu, s posebnim naglaskom na način odgovornosti i oslobodjenje od odgovornosti. Sustavnim prikazom i analizom zakonskih okvira odgovornosti tvrtki za štetu u okolišu, u radu će se ukazati na neke zakonske nedorečenosti, određena neslaganja među pojedinim zakonima i mogućnosti ujednačavanja i prilagodbi određenih zakonskih tekstova. Navedenom analizom u radu će se isto tako ukazati na moguće utjecaje spomenutih građanskopravnih okvira na regionalni razvoj. Autorice se u radu, također, osvrću na ulogu pojedinih institucija regionalnog razvoja u učinkovitoj provedbi pravnih pravila kojima se regulira odgovornost tvrtki za zaštitu u okolišu, potrebu zajedničkog,

koordiniranog djelovanja među njima u cilju sustavne i učinkovite provedbe zakona, odnosno ciljeva koji se materijalno-pravnim uređenjem ove pravne problematike žele postići. Rad osobito ukazuje na sličnosti i razlike u uređenju predmetnih pitanja u hrvatskom i mađarskom građanskopravnom sustavu kao i koliko je na njih utjecao sustav prilagodbe zahtjevima Europske unije s obzirom na činjenicu da su i Mađarska kao sadašnja članica Europske unije i Hrvatska kao članica u vrlo skoroj budućnosti, pitanja pravnog uređenja građanskopravne odgovornosti za zaštitu okoliša morale prilagoditi zahtjevima predpristupnog procesa.

Ključne riječi: zaštita okoliša, tvrtke, odgovornost, regionalni razvoj, institucije

Prekogranična suradnja poduzetnika i implikacije na regionalni razvoj

Doc.dr.sc. Dubravka Akšamović, docentica, Katedra trgovačkog prava, Osijek, daksamov@pravos.hr

Dr.sc. Király Lilla, viša asistentica, Katedra građanskog postupovnog prava i pravne sociologije, Pečuh, kiraly.lilla@ajk.pte.hu

Prekogranična suradnja poduzetnika može biti ključan čimbenik uspješnog regionalnog razvoja. Pripajanja, spajanja i drugi oblici suradnje poduzetnika iz neke regije mogu doprinijeti jačanju konkurentnosti poduzetnika i pomoći im da postanu regionalni lideri u branši, čak i šire. Iako inicijativa za suradnju mora doći od samih poduzetnika, njezina uspješnost je zavisna i od drugih čimbenika poput pravnog okvira za trgovačko poslovanje, porezne politike, monetarne politike, regionalne politike itd. Cilj je ovoga rada definirati u prvome redu pravne, ali i druge čimbenike koji mogu utjecati na prekograničnu suradnju između poduzetnika. Posebna će se pažnja posvetiti pravnom okviru za trgovačko poslovanje u hrvatskom i mađarskom pravu, kao i regionalnoj politici koja može doprinijeti boljoj ili lošijoj suradnji na lokalnoj i regionalnoj razini (ako takva regionalna politika postoji). Podredno će se iznijeti primjer uspješne regionalne suradnje između poduzetnika kao uzor za neku buduću suradnju poduzetnika iz naših regija. U zaključku će se definirati

uočene prepreke za uspješnu regionalnu suradnju poduzetnika te iznijeti prijedlozi kako unaprijediti regulatorni okvir te bolje iskoristiti gospodarske potencijale naše regije s ciljem unapređenja ekonomskog razvoja.

Ključne riječi: pripajanje i spajanje, strateški savezi, klasteri, regionalna politika, regionalni razvoj.

Koncepti i teorije nagrađivanja članova uprave s posebnim naglaskom na suvremene inicijative i kretanja u SAD-u i EU

Doc.dr.sc. Zvonimir Jelinić, docent, Katedra trgovačkog prava, Osijek, zjelinic@pravos.hr

Dr.sc. Kecskés András, viši predavač, Katedra za ekonomsko i trgovačko pravo, Pečuh, kandras@ajk.pte.hu

Slijedom nepovoljnih ekonomskih događaja i financijske krize koja je pogodila veliki broj razvijenih zapadnih zemalja, nagrađivanje rada direktora (članova uprave i upravnih odbora) postala je jedna od središnjih tema u raspravama koje se tiču modela korporativnog upravljanja te načina kontrole nad bankama i drugim investicijskim institucijama. U ovom radu autori propituju dosege promjena nastalih u pogledu normativnog uređenja nagrađivanja rada direktora u SAD-u i EU. Teza koju autori zastupaju i od koje polaze je da transparentno nagrađivanje direktora, kao i osiguranje transparentnosti procesa odlučivanja o njihovim nagradama može imati ključnu ulogu u prevenciji neprimjerenih načina upravljanja društvima i na taj način direktore spriječiti da preuzimaju rizike koji mogu narušiti zdravlje i financijsku stabilnost društva. U kontekstu recentnih inicijativa nastalih u okviru EU, u radu se također raspravlja hrvatski i mađarski normativni okvir za nagrađivanje direktora.

Ključne riječi: nagrađivanje članova uprave, objava načina nagrađivanja, najbolje prakse, EU

Europski regionalni pristup okolišu i ljudskim pravima

Doc.dr.sc. Adrienne Komanovics, docentica, Katedra međunarodnog javnog i europskog prava, Pečuh, komanovics.adrienne@ajk.pte.hu

Doc.dr.sc. Nives Mazur-Kumrić, docentica, Katedra za međunarodno pravo, Osijek, nmazur@pravos.hr

Degradacija okoliša tužna je stvarnost kako u svijetu, tako i u Europi. U nastojanju da se riješi ovaj problem, usvojene su različite međunarodne konvencije na univerzalnoj i regionalnoj razini. Nesumnjivo je da donošenje ovih međunarodnih pravnih propisa predstavlja značajan korak u jačanju ekološki osviještenih politika. U tom smislu, Hrvatska i Mađarska usvojile su ili definirale niz nacionalnih programa, projekata i strategija koji su u suglasju s međunarodnim i regionalnim standardima. Također, obje države daju svoj doprinos aktivnostima regionalnih inicijativa, poput Regionalog centra za okoliš za Srednju i Istočnu Europu (REC), čiji je jedan od utemeljitelja i Mađarska. Kada je riječ o bilateralnoj suradnji, Mađarska i Hrvatska potpisale su Sporazum o suradnji na području zaštite okoliša i prirode 2006. godine. S više od 1000 međunarodnih ugovora, pravo okoliša smatra se danas najkodificiranijim dijelom prava na određenu temu. Iako ugovori o zaštiti okoliša mogu predviđati neke oblike nadzornih i provedbenih mehanizama, njihova implementacija uvelike ovisi o volji država. Iz tog razloga, tradicionalne međudržavne metode ponekad same po sebi nisu dovoljne i nužno ih je dopuniti drugim provedbenim mehanizmima. Ovo je područje u kojem uloga pojedinaca ima veliki potencijal: “žrtve” onečišćenja okoliša mogu podnijeti svoje slučajeve pred nekoliko tijela nadležnih za nadzor zaštite ljudskih prava, posebice Europskom sudu za ljudska prava, koji bilježi porast sudske prakse u području zaštite okoliša. Prednost ovakovog rješenja leži u činjenici da ljudi koji su neposredno pogođeni zagađenjem okoliša pretendiraju biti aktivniji u obrani svojih prava. Ipak, potonji pristup ima svoje slabosti i pruža tek djelomična rješenja. Također, Europski sud za ljudska prava ograničen je na odlučivanje o tome jesu li određeni pravni propis ili praksa sukladni Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i

temeljnih sloboda, a to ima za posljedicu da isti ne može ukinuti ili promijeniti nacionalne propise ili praksu. Drugim riječima, nacionalne vlasti uživaju određenu slobodu u izboru metoda implementacije, koje ne moraju uvijek u cijelosti biti u skladu sa standardima zaštite okoliša.

Ključne riječi: zaštita okoliša, ljudska prava, europski pravni standardi, Hrvatska, Mađarska

Informacije i obrazovanje o pitanjima okoliša: kolika je njihova regionalna efikasnost?

Ljiljana Siber, MA bibl., mag.iur., voditeljica knjižnice Pravnog fakulteta u Osijeku, Osijek, ljsiber@pravos.hr

Dr. Eszter Karoliny, voditeljica knjižnice Eurojust, ekaroliny@eurojust.europa.eu

Na području zaštite okoliša postoje brojni međunarodni ugovori, europski propisi i međuvladini sporazumi; brojni su na snazi već desetljećima. Zaštita prirodnog okoliša je nesumnjivo preduvjet održivog razvoja. U članku se pokušava dati, za početak, međunarodni i europski zakonodavni okvir koji vrijedi u regiji, s naglaskom na informacijski aspekt. Nije slučajno, međutim, da je slogan "misli globalno, djeluj lokalno" temeljno pravilo za pitanja okoliša: regionalno i lokalno djelovanje je važan element rada koji se bavi okolišem. Preduvjet tome je pristup informacijama o okolišu za sve i integriranje tematike u obrazovanje i osposobljavanje. Rad se nadalje bavi uvođenjem informacija i obrazovanja kojima raspolažemo o pitanjima okoliša u pograničnim regijama Hrvatske i Mađarske, vladinim i nevladinim organizacijama, obrazovnim i kulturnim ustanovama koje se bave ovim poslovima i posebnim projektima u tom području.

Bavimo se i pitanjem efikasnosti istih: kako ciljana skupina prima informacije prenesene različitim metodama, koliko su pojedini individualni projekti efikasni. U čitavom radu je naglasak na otkrivanju prekograničnog elementa budući da se ni informacija niti obrazovanje ne bi trebali zaustaviti na granici, jednako kao ni drugi aspekti djelovanja na okoliš.

Ključne riječi: informacije, informiranje, obrazovanje, zelena knjižnica, zaštita okoliša, održivi razvoj, regija, prekogranična suradnja Osijek - Pečuh, Europska unija, Hrvatska, Mađarska

Suradnja između Hrvatske i Mađarske u području zaštite okoliša s posebnim osvrtom na temeljne obveze za zaštitu graničnih rijeka

Biljana Činčurak Erceg, dipl. iur., asistentica, Katedra pomorskog i općeprometnog prava, Osijek biljana.cincurak@pravos.hr

Dr.sc. Melinda Szappanyos, viša asistentica, College “Eötvös József”, Katedra za međunarodne studije, Baja, melinda@szappanyos.hu

Doc.dr.sc. Péter Tilk, docent, Katedra za ustavno pravo, Pečuh, tilk.peter@ajk.pte.hu

Suradnja između Hrvatske i Mađarske traje stoljećima, dijelom i zbog zajedničkih graničnih rijeka, Dunava i Drave. Ova suradnja proširena je na područje zaštite okoliša u 20. stoljeću, kada je međunarodna zajednica spoznala nužnost pružanja pažnje zaštiti okoliša na međunarodnom nivou. Osim međunarodnih ugovora kojima se štiti okoliš u regiji, posebno vodni resursi, Hrvatska i Mađarska sklopile su ugovor o suradnji na području zaštite od prirodnih i civilizacijskih katastrofa 1997. godine te Sporazum o suradnji na području zaštite okoliša i prirode 2006. godine, kojim se uspostavljaju posebna pravila za dvije države kao i zajednički Odbor odgovoran za suradnju. Rad nastoji prikazati glavna područja suradnje između dvije države: najznačajnije zajedničke projekte u zaštiti okoliša graničnih voda kao i neke temeljne obveze obiju država.

Ključne riječi: zaštita okoliša, granične rijeke, suradnja u zaštiti okoliša, zajednički projekti, informacije

Izabrane mjere ozelenjavanja gospodarstva u EU i njihov utjecaj na regionalni razvoj

Doc.dr.sc. Zsuzsanna Horváth, docentica, Katedra međunarodnog i europskog prava, Pečuh, horvath.zsuzsanna@ajk.pte.hu

Dr.sc. Jelena Legčević, viša asistentica, Katedra metodološko-informacijskih znanosti, Osijek, legcevic@pravos.hr

Prijedlog Europske komisije za novi, sedmi po redu akcijski program okoliša Europske unije pod nazivom “Živjeti dobro u granicama naše planete” (krajem 2012.), kao i nastavak UN Rio+20 konferencije, postavlja kao cilj, između ostalog, razvoj zelenih, resursima učinkovitih gospodarstava, što čini središnji dio strategije održivog razvoja, i potpune integracije zahtjeva okoliša u druge politike EU. Kao i Strategija Europa 2020. koja podrazumijeva pametan održiv i uključiv rast, novi akcijski plan za zaštitu okoliša potiče mjere za daljnje poboljšanje ekološke učinkovitosti proizvoda i usluga, povećanje opskrbe ekološki održivih proizvoda te potiče značajan pomak u potražnji za tim proizvodima. Cilj europske politike održive potrošnje i proizvodnje je odvajanje ekonomskog rasta od korištenja resursa i smanjenja štetnih utjecaja na okoliš proizvoda tijekom njihovog životnog ciklusa. Integrirana politika proizvoda u EU (IPP), održiva potrošnja i proizvodnja, akcijski plan održive industrijske politike uspostavljeni su kao novi pristupi životnom ciklusu proizvoda, ali i kao okvir poticanja pametnije potrošnje boljih proizvoda. Ovaj rad daje uvid u cjelokupni okvir politike održive proizvodnje i potrošnje u EU, nove pristupe, ciljeve, principe i alate, ali i analizira izabrane mjere za poboljšanje ekološke učinkovitosti proizvoda i usluga. Na kraju, članak istražuje regionalne dimenzije ozelenjavanja u EU, i njegove refleksije u hrvatskim i mađarskim regionalnim razvojnim politikama.

Ključne riječi: zeleno gospodarstvo, održivi razvoj, RIO+20, Strategija europskog održivog razvoja, Europa 2020., Sedmi akcijski plan za zaštitu okoliša, održiva potrošnja i proizvodnja, održiva industrijska politika, integracija okoliša, ekonomski i pravni okvir, sustav upravljanja okolišem, ekološka označavanja, EU – Mađarska – Hrvatska održivi regionalni razvoj